Gildebrief

Ambacht van molenaar
staat op de Nationale Inventaris
Immaterieel Cultureel Erfgoed Nederland

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

37e jaargang no. 1 maart 2018

COLOFON

Gildebrief
De Gildebrief is het verenigingsblad van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars (GVM) en verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 2.500 stuks in de maanden maart, juni, september en december.
Alle leden van de vereniging hebben het recht in de Gildebrief artikelen te plaatsen, hun mening te uiten en kanttekeningen bij het beleid van de vereniging te plaatsen.
Het hoofdbestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars is niet verantwoordelijk voor deze uitingen en kan hierop niet worden aangesproken.
De verantwoordelijkheid voor de inhoud van artikelen berust bij de auteur.
De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor het geheel als blad.

Abonnement niet leden
Niet leden van het Gilde kunnen zich abonneren op de Gildebrief door donateur van het Gilde te worden voor het minimale bedrag van 15 Euro.

Advertenties
Voor bedrijven of instellingen die gelieerd zijn aan 'de molenwereld' bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Informatie is verkrijgbaar bij de boekhouder (zie hieronder).

Bestuur van Het GVM
Voorzitter
Erik Kopp
voorzitter@vrijwilligemolenaars.nl

Secretaris
Tom Kreuning
Molenkade 8, 1829 HZ Oudorp (NH) 06 - 4308 5173
secretaris@vrijwilligemolenaars.nl

Penningmeester
vacature
penningmeester@vrijwilligemolenaars.nl

Afdelingscoördinator
Leen Lagerwerf
afdelingscoordinator@vrijwilligemolenaars.nl

Ledenadministratie
Willem Boender
ledenadministratie@vrijwilligemolenaars.nl

Vertrouwenspersonen
Ada Meurs
Van Middachtenmarke 33, 8016 GC Zwolle 06 - 1676 6741
Hub van Erve
Hoevense Kanaaldijk 9, 5018 EA Tilburg 013 - 536 2100

Verzekering en boekhouding
Jan Wieffer
boekhouding@vrijwilligemolenaars.nl

Communicatiecoördinator
(Website en social media)
Jochem van Engelenhoven
communicatie@vrijwilligemolenaars.nl

Examencoördinator
Wilma Dondergoor
examencoordinator@vrijwilligemolenaars.nl

Bliksemafleidercontrole
Andre Canrinus
bliksemafleidercontrole@vrijwilligemolenaars.nl

Gildeverzendingen
Hub van Erve
verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

Steunpunt molenbiotoop
Mark Ravesloot (De Hollandsche Molen)
Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam 020 - 623 8703
DHM@molens.nl

Rekeningnummers
IBAN NL40 TRIO 0198 54 28 95 (algemeen)
IBAN NL26 TRIO 0198 55 85 70 (Gildeverzendingen)
BIC TRIONL2U

Kon. Bibliotheek: ISSN 1381-9151

In dit nummer: maart 2018

Jaarverslag over 2017 4
Agenda Ledenvergadering 8
Blijk van waardering 9
In de rouw 10
Afstelling van de vang 11
Een bijzondere storm: 18 januari 2018 12
Jaarverslag 2017 14
Portugal: een land met een grote molenhistorie 16
Uw persoonsgegevens inzien en beheren op de Gilde-site 20
Jongste molenaar van Nederland 21
Het molenaarsambacht erkend als Immaterieel Cultureel Erfgoed 22
De Wet van Eau de cologne 26
Nationale Molendag komt eraan! 27
Het vervangen van de windpeluw 28
Een jeugdopleiding tot molenaar? 29
VARIA en Regioberichten 30

Redactie Gildebrief
Hoofdredactie: Bas de Deugd
Namens bestuur: Tom Kreuning
Redactieadres: Dirk Karsstraat 42, 4143 AX Leerdam
Tel: 0345 - 630112
redactie@vrijwilligemolenaars.nl
Eindredactie: Mark Dwarswaard
Tekstredactie: Barend Zinkweg

Vormgeving
Studio De Bunschoter

DE BUNSCHOTER
SAMEN COMMUNICEREN

Druk
Drukkerij de Bunschoter, www.debunschoter.nl

Kopij en mededelingen
De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst en beoordeelt deze op plaatsbaarheid in haar geheel, gedeeltelijk of in gewijzigde vorm, zulks in overleg met de auteur.

Kopij voor het **juninummer** van 2018 moet in het bezit zijn van de redactie voor 1 mei 2018. Voor een latere aanlevering dient men te overleggen met de redactie. Teksten (al dan niet met foto's) kunnen worden aangeleverd per email. Bij voorkeur in Word op emailadres redactie@vrijwilligemolenaars.nl.

Neem voor het meezenden van foto's even contact op met de eindredacteur.

Wijziging persoonsgegevens
Voor het wijzigen van persoonsgegevens, bijvoorbeeld bij verhuizing, ga je naar de website www.vrijwilligemolenaars.nl vervolgens log je in met je lidnummer en je postcode (je lidnummer vind je op het adreswikkel van deze Gildebrief). Ga dan naar "Mijn gegevens" en vul de nieuwe gegevens in. Hier kan je ook aangeven of je wel/niet de Gildebrief als papieren versie wilt ontvangen.

Nummer 1

Beste molenmensen,

Bij het printen van deze Gildebrief is het 'UNESCO-stof' inmiddels langzaam neergedaald. Ik heb in de afgelopen maanden molenwebsites gezien met het UNESCO-logo, molenaars zijn gehuldigd door gemeentebesturen en er is de nodige media-aandacht geweest. Mooi om te zien wat er allemaal gebeurd is en wat het gedaan heeft bij mensen. Maar het is allemaal nog niet voorbij. In deze Gildebrief een bijdrage van onze Friese collega's over het gelopen traject richting Korea. De komende molendagen in mei zullen in het teken staan van de molenaar. Achter de schermen wordt er gewerkt aan het zogenaamde 'safeguardingsplan': wat doen wij er aan om ons ambacht te behouden voor de toekomst. Hoe werven we nieuwe molenaars, hoe leiden we deze mensen op en hoe houden we ons ambacht onder de aandacht van de samenleving. Ook wordt er gewerkt aan een internationaal symposium in 2020. Nu ons ambacht op de representatieve lijst van UNESCO staat, is het ook mogelijk dat andere landen hierbij aanhaken. Zo is Nederland bijvoorbeeld nu bezig om met de Nederlandse valkeniers aansluiting te zoeken bij een erkend dossier op de UNESCO-lijst.

De eerste Gildebrief van 2018 is weer gelukt. Enkele stukken waar vorig jaar geen plaats meer voor was, staan er nu eindelijk in. Het jaarverslag van 2017, de uitnodiging voor de Algemene Ledenvergadering en andere informatie van het bestuur. Er is de nodige kopij van De Hollandsche Molen en de storm van januari wordt nader toegelicht.
De Gildebrief is voor molenaars en door molenaars gemaakt. Bij dit maken kunnen we niet zonder jullie hulp en bijdragen. Blijf dus alsjeblieft je bijdragen insturen. Dit opsturen gaat steeds beter. Voor dit nummer hebben we enige stukken moeten doorschuiven naar een volgend nummer.
Mocht je tijd over hebben? Op onze redactie is nog plaats genoeg voor extra handen.

Veel leesplezier,
Namens de redactie, Bas de Deugd

KAM, maart 2018

Met het motto "Erfgoed verbindt en Europa inspireert" is het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed van start gegaan. Het motto bestaat uit twee delen. Het eerste, verbinden, geeft aan waarom cultureel erfgoed (lees molens en het ambacht molenaar) voor een samenleving belangrijk is: je deelt en bewaart gemeenschappelijke herinneringen en geeft deze door aan volgende generaties. De verbinding tussen het verleden, het heden en de toekomst is gelegd. Voor ons betekent het, dat we het ambacht van molenaar willen doorgeven aan volgende generaties, zodat alle Nederlandse molens kunnen blijven draaien en malen.

Het tweede deel, Europa inspireert, vind ik nog lastig uit te leggen. Doordat we niet zo goed zicht hebben op het cultureel erfgoed van onze buurlanden, is je laten inspireren niet eenvoudig. Een gezamenlijke aanpak binnen Europa voor molens en molenaars is er (nog) niet. Met het bijschrijven op de "Representative List" voor immaterieel cultureel erfgoed van UNESCO op zak, moet er voldoende stimulans zijn om de samenwerking met onze buurlanden op te zoeken.

De vraag of je nog goede voornemens hebt, wordt in de maand februari bijna niet meer gesteld. Ik heb zelf overigens nooit zo'n super gevoel bij die vraag. Goede voornemens zijn voor mij een vluchtig begrip, gekoppeld aan januari en vaak in februari al vergeten. Toch wil ik in 2018 een paar (molen)zaken op mijn netvlies houden.
De discussie over de "jonge" molenaar is nog niet gesloten. Hoewel de Opleidingsraad hierover in november vorig jaar heeft gesproken en mij adviseerde alles bij het oude te laten, blijven geluiden uit het molenveld komen die de leeftijd voor de aanvang van de opleiding willen verlagen. Kennelijk zijn we in deze verdeeld.

Veilig werken, veiligheid bieden voor molenaar en bezoeker, veiligheid op de molen blijven terugkerende thema's. In mijn rol als veiligheidscoördinator organiseer ik op 10 maart een veiligheidsdag, waarbij alle veiligheidscoaches van de afdelingen zijn uitgenodigd.

Het verbeteren van de opleidingsmap voor de opleiding tot vrijwillige molenaar op watermolens krijgt extra aandacht. De afdelingen Limburg, Overijssel, Gelderland en Noord-Brabant - waarin onze watermolens staan - werken samen om te komen tot een herziene en verbeterde uitgave.

De werving van vrijwilligers staat dit jaar ook centraal. Een campagne samen met de De Hollandsche Molen moet vrijwilligers enthousiast maken om zich in te zetten voor onze molenwereld. Het thema voor Nationale Molendag in mei past daarin: "Ontmoet de molenaar", de mens in en bij de molen staat centraal.

Tenslotte is er de vraag vanuit de leden gesteld of en hoe we iets kunnen doen aan Gildeleden die zich buitengewoon verdienstelijk hebben gemaakt voor Het Gilde. Kennelijk is er behoefte aan een meer Gilde-brede "blijk van waardering". Verderop in de Gildebrief kan je hier meer over lezen.

Ik hoop u op onze Algemene Ledenvergadering op zaterdag 7 april in Zaandam weer te ontmoeten.

Erik Kopp, voorzitter

Jaarverslag over 2017

DOOR: TOM KREUNING
Oudorp NH, januari 2018

Algemeen

Het was een goed jaar voor Het Gilde. Het ledenbestand nam met 3 % toe en het aantal molenaars steeg met 4 %. Financieel is de vereniging gezond. Het molenaarsambacht is bijgeschreven als UNESCO immaterieel cultureel erfgoed. Nadat de basisopleiding voor de windmolenaar inhoudelijk is verbeterd, zijn nu ook de lesbrieven herzien en staat de volledige nieuwe lesstof op de website. Ook dit jaar is niet zonder incidenten en (ernstige) ongevallen gebleven. Verantwoord werken op hoogte is opgenomen in de praktijk van de opleiding en het volgen van de cursus daartoe is verplicht voorafgaande aan het proefexamen.

Bestuur
Het bestuur bestond dit jaar uit Erik Kopp (voorzitter), Tom Kreuning (secretaris) en Leen Lagerwerf (afdelingscoördinator). Karel Ouendag is waarnemend penningmeester. In het 45-jarige jubileumjaar werd de Algemene Ledenvergadering (ALV) in de Kasteelboerderij van het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem gehouden. Er waren 350 leden aanwezig tijdens deze ALV / Molenaarsdag combinatie.

UNESCO
Het ambacht van wind- en watermolenaar is in maart 2016 voorgedragen voor de 'Representatieve Lijst' van immaterieel erfgoed van UNESCO. Voor deze voordracht is een nominatiedossier samengesteld door het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland met inbreng

van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars (GVM), Gild Fryske Mounders (GFM), het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde (AKG) en vereniging De Hollandsche Molen (DHM).
UNESCO heeft op 7 december 2017 te Zuid-Korea een positief besluit genomen over de nominatie en daarmee is het ambacht van wind- en watermolenaar bijgeschreven op de 'Representatieve Lijst'. Vier molenaars van de deelnemende verenigingen waren daarbij aanwezig. In Nederland werd diezelfde dag een (pers)bijeenkomst georganiseerd in de Krijtmolen te Amsterdam. Veel molenaars en (landelijke) media waren daarbij aanwezig.

Samenwerking
Het GVM heeft de samenwerking met vereniging DHM onder de nieuwe directeur, Nicole Bakker onverminderd voortgezet. Het voorzittersoverleg, bestaande uit de voorzitters van DHM, GVM, GFM en AKG is dit jaar twee keer bij elkaar gekomen. Het voorzitterschap wisselt per keer. Onderwerpen ter tafel waren ondermeer UNESCO, veiligheid en werving vrijwilligers.
Met het Gild Fryske Mounders is er een hechte band ontstaan waarin beide verenigingen elkaars ledenvergaderingen bezoeken en er structureel overleg is.
Verder wordt, mede in het kader van UNESCO de samenwerking gezocht met molenverenigingen in onze buurlanden.

De Evert Smit Biotoopprijs
Doordat er in 2017 wederom geen nieuwe voordrachten zijn binnengekomen is de prijs ook dit jaar niet uitgereikt. Het bestuur roept de leden op komend jaar met onderbouwde voordrachten te komen.

Archief
Het archief van de vereniging is ondergebracht in een opslagbox in Alkmaar. Het archief is makkelijk toegankelijk en goed op orde. De sleutels van de box zijn in het bezit van leden van het bestuur.

Financieel

Inkomsten
De inkomsten van de vereniging namen toe met 1 % tot ruim 114.000 (2016: € 112.839). Er kwam meer contributie binnen en minder rente.

Uitgaven
De uitgaven van de vereniging stegen met 2% tot bijna 107.000 (2016: € 104.751).

De verzekering werd duurder omdat de dekking is verbeterd. De Gildebrief werd duurder, het blad werd dikker en de oplage nam toe.

Saldo
Net als vorig jaar resteert een positief saldo van 8000 euro (2016: € 8.088). Voorgesteld wordt dit bedrag toe te voegen aan de algemene reserve. Die bereikt dan bijna 111 duizend euro. Dat is meer dan Het Gilde in een jaar uitgeeft.

Leden

Ledenadministratie (zie tabel hieronder)
In 2017 is het ledenaantal gegroeid van 2.365 tot 2431, een toename van 66 leden. Het aantal verwerkte aanmeldingen bedroeg 156 (2016: 157). De leden zijn verdeeld in 1500 (2016: 1454) geslaagde molenaars, 802 (2016: 796) molenaars in opleiding en 206 (2016: 197) leden in andere categorieën.
De ledenadministratie is sinds 1-1-2017 in handen van Willem Boender.

Aanvullingen op de tabel:
Deze bevat een aantal dubbeltellingen (dubbele opleiding, dubbel geslaagd). Bij de geslaagden leden windmolen is één geslaagd lid Gild Fryske Mounders. De twee jeugdleden zijn doorgestroomd naar molenaar in opleiding en erelid Gerrit Pouw is op 22 januari 2017 overleden.

Opleidingen

Opleidingsraad
In 2017 is de opleidingsraad tweemaal bijeen gekomen. Onderwerpen als de basisopleiding, veiligheid, jongeren op molens, criteria erelidmaatschap, evaluatie instructeurs en de exameneisen werden besproken.

De basisopleiding windmolenaar
De beide vernieuwde cursusboeken voor de basisopleiding windmolenaar staan op het ledengedeelte van de website, evenals de herziene lesbrieven.

Opleiding Watermolenaars
Met een bijeenkomst in oktober van instructeurs watermolenaars, vertegenwoordiging van de afdelingsbesturen van de vier afdelingen waarin watermolens staan onder leiding van de voorzitter van Het Gilde is een doorstart gemaakt met het herzien van de opleiding tot watermolenaar. Het streven is dit af te ronden voor het einde van 2018.

Exameneisen
De doelstellingen van de watermolenopleiding, waarin de exameneisen zijn gevat, zijn herzien en hervormd op de wijze zoals ook de exameneisen voor windmolens vormgegeven zijn. Ze staan op de website van vereniging De Hollandsche Molen.

Geslaagden
Er zijn 78 mensen geslaagd voor het molenaarsexamen. In 2016 waren dat er 77. Er zijn 46 kandidaten opgegaan voor het voorjaarsexamen. Hiervan slaagden 42 kandidaten voor het examen windmolenaar en 2 kandidaten voor het examen watermolenaar. In het najaar zijn 39 kandidaten opgegaan voor het examen. Hiervan slaagden er 33 voor het examen windmolenaar en 1 voor het examen watermolenaar. Over 2017 is het slagingspercentage 91,8 %.

Extra scholing
Verschillende afdelingen hebben hun instructeurs bijgeschoold in didactiek; hoe leer je elkaar het molenaarsambacht. Er zijn ook opnieuw weercursussen gegeven. Er is ruimte voor meer initiatieven op dit vlak.

Ledenbestand GVM		2017	+/-	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Geslaagde leden	windmolen	1436	+53	1383	1316	1255	1201	1163	1123	1102	1047
	watermolen	64	+2	62	62	61	58	54	48	47	45
Leden in opleiding	windmolen	736	-3	739	741	750	747	749	778	795	759
	watermolen	66	+9	57	49	53	52	51	52	47	42
Donateurs		47	-2	49	41	35	33	33	42	42	41
Speciale donateurs		52	0	52	51	58	63	69	82	83	78
Jeugdleden		20	-2	22	23	17					
Molengids		36	+13	23	15	13					
Instructeur-vakmol.		13	-1	14	14	15	16	18	19	18	21
Buitengewone leden		32	+2	30	33	31	31	31	31	31	31
Ereleden		6	-1	7	7	7	7	7	6	7	7

Communicatie en PR

Nationale Molendag
Samen met DHM is op 13 en 14 mei de 46ste Nationale Molendag gehouden. Ruim 950 molens waren open voor publiek. Het thema was dit jaar: "Kom in de molen!".

Sociale media en website
De sociale media en met name de website zijn veelvuldig ingezet voor mededelingen vanuit het bestuur. In 2017 is onze website 23.381 (2016: 22.449) keer bezocht waarvan ongeveer de helft nieuwe bezoekers waren. Ongeveer 21% bezocht de website vanaf een mobiel apparaat. De Facebookpagina van Het Gilde heeft bijna 1000 volgers en elke dag komen er meer bij. Ook is er een Instagram pagina waar de molenaar centraal staat (@gildevanmolenaars).

Gildeartikelen
Artikelen zoals bodywarmers, fleecevesten, fleecedassen met het Gildelogo en een officiële gildevlag zijn via de webwinkel te bestellen. Ze dienen ondermeer om de zichtbaarheid en de naamsbekendheid van Het Gilde te vergroten. Het verzenden van Gildeartikelen is in handen van Hub van Erve.

Gildebrief
De Gildebrief is vier keer uitgegeven. De oplage is inmiddels 2.400 exemplaren. Bas de Deugd is hoofdredacteur, Mark Dwarswaard is eindredacteur en heeft hulp gekregen van Caroline Schaeffer. Barend Zinkweg is tekstredacteur. De Gildebrief is ook digitaal op de website te lezen. Het bestuur gebruikte de Gildebrief om bestuurszaken aan de leden kenbaar te maken, zoals het verslag van de Algemene Ledenvergadering, het jaarverslag en de verslagen van de Opleidingsraad.

Veiligheid

Het werken met en in de molen blijft risicovol. Ook dit jaar is niet zonder incidenten, schadegevallen en (ernstige) persoonlijke ongelukken gebleven, waarbij één met dodelijke afloop.
Deze gebeurtenissen worden bijgeschreven op een incidentenlijst die sinds november in geanonimiseerde vorm op de website staat.
Het gebruik van valbeveiliging bij het werken op hoogte is de standaard geworden. Het volgen van de cursus daartoe is een randvoorwaarde voor leerling-molenaars voorafgaande aan het proefexamen door de afdeling.
Door het niet kunnen vullen van de vacature heeft Karel Ouendag de functie van veiligheidscoördinator waargenomen. Erik Kopp heeft dit halverwege 2017 overgenomen.
Er is in 2017 geen bijeenkomst voor de veiligheidscoaches georganiseerd.

Ondersteunende diensten

Bliksemafleidercontrole
Het aantal uitgevoerde controles in 2017 is 36 (2016: 65). Dit leidde tot 82 (2016: 137) adviezen voor herstel of verbetering. Bij slechts vier van de 36 controles bleek de bliksemafleiderinstallatie in orde en dat komt, net als in 2016, neer op 11%. Verder is er een controle geweest net over de grens bij onze zuiderburen.
In april heeft controleur Leo van Someren zijn werkzaamheden als controleur vanwege ziekte moeten beëindigen en in oktober is hij daaraan overleden.
Coördinator Leo Tiggelman heeft na 15 jaar in november zijn functie neergelegd en is opgevolgd door André Canrinus.

Verzekeringen
Ook in de molenwereld rukt de claimcultuur op. Het verzekerde bedrag in onze WA+ verzekering is daarom vertienvoudigd tot € 500.000.
Tot 1-1-2017 gold dat leerlingen alleen WA+ verzekerd waren als ze draaiden onder begeleiding van een gediplomeerd lid. Die beperking is vervallen. De maximumleeftijd voor de Ongevallenverzekering kon na een lange zoektocht worden verhoogd tot 85 jaar.
Net als vorig jaar waren de schades zo groot dat de verzekeringsuitgaven de premie-inkomsten overtroffen. In enkele gevallen meenden leden, die zich niet aanvullend verzekerd hadden, dat zij wel aanspraak konden maken op een schade uitkering. Dat is ze snel duidelijk gemaakt. Er lopen nog steeds enkele honderden leden rond die geen WA+ verzekering hebben afgesloten. De vraag is gerechtvaardigd, of dat wel zo verstandig van hen is.

Tot slot

Het bestuur dankt alle leden voor hun vrijwillige inzet. Molenaars, molenaars in opleiding, molengidsen, de vrijwilligers in de molenwinkel of anderszins, de bestuursleden in alle afdelingen, de leden van de verschillende commissies en ondersteunende diensten en onze donateurs, door uw inzet blijven de molens draaien en malen.

MOLENSTEENMAKERIJ

HANS TITULAER

voorheen
HEINRICH VAN HEES

Alle soorten molenstenen, scherpdienst, afstellen, maaltechnisch advies.
Onderhoud aan oliestenen en pelstenen.
Restauratie van stenen en maalstoelen.
Kweernen, wrijfstenen, demo-steentjes.
Kneus- en scherphamers.

www.molenstenen.nl

Werkplaats: Eendenpoelseweg 6a, 6581 AB Malden, Nederland
Tel.: 0031 (0)24 696 36 54 / 0031 (0)6 53 66 76 86
E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Had u hier uw advertentie willen hebben?

Neem dan contact op via
boekhouding@vrijwilligemolenaars.nl

Koning
Molenzeilen

- *Nieuwe zeilen*
- *Reparaties*
- *Touwwerk*
- *Smeermiddelen*
- *En meer...*

Fa. Koning v.o.f.
058-2135830 / 06-15107316
info@koning-molenzeilen.nl

www.koning-molenzeilen.nl

Zeilmakerij van Neerven bv

Sinds 1925

MOLENZEILEN IN WK77 BRUIN OF WIT, MARLON BOLUS ROOD

Driek van Erpstraat 1
5341 AK OSS
Tel. 0412-624028
Fax. 0412-627973
info@zeilmakerijvanneerven.nl

DEGELIJKHEID EN GEGARANDEERD DE BESTE KWALITEIT !!

Agenda Ledenvergadering

Aan de leden en de donateurs van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars.
Hierbij nodigen wij u uit voor de Algemene Ledenvergadering 2018 welke gehouden wordt op zaterdag 7 april 2018 in Zaandam (Proeverij De Koekfabriek, Westzijde 188, 1506 EK).

Ochtendprogramma:
1. Opening
2. Bestuurssamenstelling
3. Vaststellen verslag Algemene Ledenvergadering van 1 april 2017
4. Bestuursmededelingen door de voorzitter
5. Jaarverslag 2017
6. Financieel verslag 2017
7. Begroting 2018
8. Rondvraag
9. Sluiting

Alle vergaderstukken staan op de website www.vrijwilligemolenaars.nl.

Middagprogramma:
12.00 uur: Lunch
13.00 uur: Uitreiking certificaten aan de geslaagden van de korenmolenaarscursus van het AKG
13.30 uur: Het middagprogramma rond de Zaanse Schans wordt op de website bekendgemaakt

Bijzonderheden:
A Onder agendapunt 4. (Bestuursmededelingen) zal ondermeer een voorstel worden behandeld over "De jeugdopleiding". Dit voorstel is gevoegd bij de vergaderstukken. U kunt hierop schriftelijk commentaar indienen bij de secretaris tot 31 maart aanstaande.
B Onder agendapunt 8. (Rondvraag) zal mevrouw Nicole Bakker, directeur van De Hollandsche Molen, een mondelinge toelichting geven op Nationale Molendag 2018.
C In verband met de catering en zitplaatsen is aanmelding vóór 31 maart verplicht op molenaarsdag@gmail.com.

Wat betreft de routebeschrijving het volgende.
- **Per auto:** Komende vanaf de A7/A8 volg je de borden Zaandam. Op het Prins Bernhardplein neem je de tweede afslag naar de S151 (Prins Bernhardweg). Na 400 meter, net over de Zaan, sla je linksaf naar de Westzijde. Na 600 meter vind je de Koekfabriek. Er is voldoende parkeer-ruimte op eigen terrein.
- **Per trein:** Vanaf NS station Zaandam neem je de oostelijke uitgang en loop je door naar het eind van de Stationsstraat en dan linksaf de Westzijde naar de Koekfabriek. Duur: ongeveer 15 minuten.

Blijk van waardering

DOOR: KEES KAMMERAAT

Hoe zou de molenwereld er uit zien zonder vrijwilligers? Erg saai lijkt me: zonder draaiende molens. Over dertig jaar moeten onze (achter)kleinkinderen dan naar De Zaanse Schans, Kinderdijk of het Openluchtmuseum om nog te kunnen zien hoe een molen werkt, vrees ik.
Grote waardering voor al die duizenden vrijwilligers in de molenwereld is dus zeker op z'n plaats: ze zijn bereid (veel) tijd en moeite te investeren in molens en houden daarmee een zeer karakteristiek stukje Nederlandse geschiedenis levend. Maar hoe laten we onze waardering blijken? Oog hebben voor iemands inzet, waardering uitspreken, een compliment maken: dat kan iedereen! Laten we dat ook vooral doen! Soms echter vinden we lovende woorden - al of niet vergezeld van een flesje of een bloemetje - wat mager, gelet op de grote inzet van de vrijwilliger. Het zou wel wat meer mogen zijn. Maar wat dan?

Onderscheidend

Er worden bij meerdere gelegenheden onderscheidingen aan molenaars uitgereikt. Die komen doorgaans van andere organisaties, zoals De Hollandsche Molen, de overheid, een Waterschap en dergelijke. Sommige Gilde-afdelingen kennen een eigen onderscheiding, maar die is niet Gilde-breed toe te kennen. We kennen in Het Gilde alleen het erelidmaatschap, maar dat is nogal exclusief. Dat leent zich er ook minder voor om op grotere schaal toe te kennen. Daarnaast blijkt er ook nog behoefte te zijn aan een eigen, specifieke Gilde-onderscheiding. Vandaar dat Het Gilde van Vrijwillige Molenaars graag een blijvende en zichtbare 'Blijk van Waardering' voor zeer verdienstelijke vrijwilligers in het leven wil roepen. Wie daarvoor in aanmerking komt of hoe een aanvraag beoordeeld gaat worden, daarover gaat het nu niet. De toekenningscriteria zullen openbaar en voor iedereen helder moeten zijn, maar dat komt later nog wel. Zo'n onderscheiding moet ècht 'onderscheidend' zijn en de drager ervan een gewaardeerde status geven binnen de wereld van de vrijwilligers op de molens.

Oproep

Er zijn bij onze leden ongetwijfeld creatieve ideeën en vaardigheden en daarvan willen we graag gebruik maken om te komen tot zo'n 'Blijk van Waardering'. Concreet: we willen jullie hulp bij het bedenken (of zelfs maken) van de vorm van zo'n eigen Gilde-onderscheiding. We roepen ieder ook op een naam hieraan te geven

De vorm

Hoe moet zo'n onderscheiding eruit zien? Moet het iets zijn om (gemakkelijk) zichtbaar te dragen of om op te hangen of neer te zetten, thuis of in de molen? Een speld, een penning, een oorkonde, een artistiek voorwerp? Iets voor op je werkkleding of voor op een net pak of een nette jurk? Trefwoorden bij de vorm zijn: eenvoudig, mooi, aansprekend, herkenbaar, 'molen-gerelateerd', betrekkelijk eenvoudig en tegen redelijke kosten te produceren. Ook mag de vorm niet leiden tot verwarring met reeds bestaande onderscheidingen.

De naam

Hoe gaan we zo'n onderscheiding noemen? We hebben nog geen naam. De term 'Blijk van Waardering' is slechts een voorlopige werkterm. De naam moet beelden oproepen met begrippen als: waardering, grote inzet en eventueel ook: molens, Het Gilde. Ook hierover ontvangen we graag jullie voorstellen.

Prijzen

Om de creativiteit te stimuleren, stelt het Gilde-bestuur twee prijzen beschikbaar: één voor de winnende naam en één voor het winnende ontwerp. Beide prijzen kunnen natuurlijk ook door dezelfde inzender worden gewonnen!
Wie wil meedenken en/of meedoen wordt verzocht zijn of haar voorstellen vóór 1 juni aanstaande kenbaar te maken. Graag inzenden - om praktische redenen - via het emailadres: gvmhandboek@gmail.com
Eventuele schetsen of foto's zijn daarbij erg welkom!

In de rouw (1)

In Memoriam Jan den Besten

Op 9 januari 2018 is ons erelid Jan den Besten overleden. Geboren in het land van Heusden zag hij overal molens. Al heel jong bouwde hij met de meccanodoos molentjes en wilde hij weten hoe dat werkte. Op zijn achtste verhuisde hij naar Gorkum. Vanuit zijn nieuwe huis zag hij de West- en Oostmolen draaien. Op de Westmolen leerde hij het molenaarsvak. Op zijn 13e jaar mocht Jan zelfstandig deze molen bedienen als de molenaar bezig was met andere werkzaamheden.

Na de lagere school ging Jan naar de HTS in Dordrecht. In de lange schoolvakanties werkte hij bij een molenmaker. In de oorlog kwam hij in contact met Chris van Bussel. Het was de bedoeling, dat Jan na de oorlog en na het behalen van zijn diploma samen met Van Bussel het bedrijf zou gaan doen. Maar van Bussel overleed en na de oorlog was er in de molens geen droog brood meer te verdienen. Hij kwam te werk bij het Amsterdamse Waterleidingbedrijf. Via dit bedrijf raakte hij betrokken bij de Loenderveense Molen en een nieuwe molenloopbaan was geboren.

Via De Hollandsche Molen kwam hij in contact met de oprichters van Het Gilde en werd op deze manier hun eerste instructeur. Hij gebruikte zijn kennis en ervaring en hij begon lesbrieven te schrijven. Dit resulteerde in het bekende Opleiding Watermolenaar. Een overzicht van zijn vele publicaties is te vinden in een uitvoerig interview in het blad Molinologie (nummer 31 uit 2009).
In 2013 is Jan benoemd tot erelid van ons Gilde.

Bas de Deugd

In de rouw (2)

In memoriam Jan Pieter Molenaar (1931 – 2018)

Op 30 januari overleed de markante 'JP'. Zo stond hij bekend binnen de Rijnlandse Molenstichting en in molenkringen daarbuiten. Hij had een late roeping als molenaar, want hij begon - na een loopbaan als chirurg - op 63-jarige leeftijd aan de opleiding bij Ruud Bax op de Hoogmadese wipmolen. Zijn hobby zeezeilen moest hij toen ook opgeven na 3 hernia-operaties. Maar hij heeft - naar eigen zeggen - de schade ingehaald. Na het behalen van het examen volgde namelijk het diploma korenmolenaar. Tot 2003 ging hij hiermee voortvarend aan de slag bij De Leeuw in Aalsmeer, onder andere met het bijbrengen van de fijne kneepjes van het vak aan zijn collega-vrijwilligers, de inkoop van alle grondstoffen en de invoering van de Hygiënecode.

Tijdens zijn opleiding kwam hij op het spoor van de Lageveense wipmolen in Lisse, waar hij 5 jaar draaide/maalde. Ook was hij actief op De Otter in Oterleek (Schermer, N-H). Vanaf 1999 bewoonde en bemaalde hij de forse, achtkante Blauwe molen in Rijpwetering. Die was lange tijd alleen per bootje of te voet bereikbaar. "Het was er eenzaam, maar daar hou ik wel van." Op deze molen leidde hij veel leerlingen op (zowel praktisch als theoretisch), waarvan wij de laatste waren.

Een karakteristieke en - niet alleen voor ons - geheel correcte uitspraak van hem was: "Doe gewoon maar wat ik je leer, dan slaag je".
De Rijnlandse Molenstichting onderscheidde hem in 2007 met de gouden wiek.
Nadat eind 2008 de Blauwe hem te zwaar werd, ging hij als tweede molenaar weer terug naar de Lageveense molen, zijn lievelingsmolen.

JP was ook jarenlang secretaris van de gildeafdeling van Zuid-Holland en heeft zich verdienstelijk gemaakt in de Gildecommissie die over de opleiding gaat.
Op het eerste gezicht kon JP uitgesproken en rechtlijnig overkomen, bij nadere kennismaking bleek het een gevoelige man.

Douwe de Witte en Kees van der Steege

(De foto is gemaakt door John Stoel)

In de rouw (3)

Moergestelse molen in de rouw

De wieken van de molen staan in de traditionele rouwstand in verband met het overlijden van Leo Vaes.

Door een collega raakte Leo gefascineerd door molens en als timmerman/uitvoerder in het bijzonder door de constructie en de techniek. Na het behalen van het diploma vrijwillig molenaar werd Leo molenaar op De Korenaar te Oirschot. Ook maalde hij op de Standerdmolen te Moergestel. Vol passie ontving hij belangstellenden op de molens en vertelde hen over deze monumentale werktuigen en het molenaarsambacht.

Leo was een hulpvaardige molenaar. Nooit werd er door collega-molenaars tevergeefs een beroep op hem gedaan voor een klus op de molens in de regio. Dat de molen in Oirschot nog steeds in een zo goede staat verkeerd, is mede voor een belangrijk deel te danken aan door Leo gepleegde onderhoudswerkzaamheden.

In verband met zijn teruglopende gezondheid moest Leo een aantal jaren geleden helaas zijn activiteiten op de molens staken. Met pijn in het hart leverde hij de sleutel van de Moergestelse molen in. Als molenaars herinneren wij ons Leo als een fijne, behulpzame en kundige molenaar.

De midden-brabantse molenaars wensen Nolly, zoon Hans en familie veel sterkte toe met het verlies van Leo en vertrouwen

erop dat hierbij de vele mooie herinneringen hen tot steun zal zijn.

Victor Theeuwes
Foto: Jan Appels

Afstelling van de vang

DOOR: JELLE WIERDA, houtzaag- en korenmolen Agneta in Ruurlo

Graag wil ik even reageren op het artikel over de kneppel in Gildebrief nummer 3 van september 2017. Terecht wordt dit aan de orde gesteld, want een molen die niet goed vangt kan gevaarlijk zijn. Maar mag je daarbij de kneppel gebruiken, in een uiterste geval?

Wat ik mis in het artikel is de vraag waarom een molen 'door de vang loopt'. Want dan klopt er toch iets niet. Kan het zijn dat het bovenwiel niet rond is? Is de vang wellicht niet goed afgesteld? Bij een draaiende molen mag de vang niet aanlopen, zo wordt sinds jaar en dag bij de opleiding onderwezen. En dat is niet verkeerd, maar in dit verband is het veel belangrijker om na te gaan hoe de vang wrijving opbouwt gedurende het vangproces. Als dit gelijkmatig wordt opgebouwd en verdeeld over de hele omtrek van - zowel de vang als het bovenwiel - zal de tegenkracht zich in het centrum en dus op het hart van de as concentreren en toenemen naar mate het vangtouw verder wordt gevierd. Bij het opleggen van de vang grijpt eerst het sabelstuk aan en daarna de rest. Pas wanneer de hele omtrek van de vang aan ligt, neemt de druk en dus de wrijving toe over de hele omtrek. Dat is de meest optimale vorm van vangen. Bij volledig opgelegde vang zal dit altijd moeten leiden tot vertraging in de draaisnelheid en uiteindelijk tot stilstand. Ik heb ooit een modelletje gemaakt van de vang om aan leerlingen het 'snoeren' van de vang (het zelfversterkende effect) te laten zien en ervaren.

Wel of geen buikstuk

Bij een Vlaamse vang doet het al of niet gebruiken van de kneppel aan dit principe niets af. Bij een molen met een stutvang ontbreekt meestal het buikstuk en wordt slechts over een beperkt deel van de omtrek van het bovenwiel wrijving opgebouwd. De plaats en de werking van de stut is dan van evident belang. Het aantrekken van de kneppel krijgt dan niet of onvoldoende tegendruk, waardoor de as eenzijdig wordt belast. Dat zou eventueel asbreuk tot gevolg kunnen hebben. Zijn daar overigens praktijkvoorbeelden van bekend?

Regelmatige controle op dit punt is van groot belang: juist om niet voor onaangename verrassingen te komen, zoals het door de vang lopen. Maar hoe weet je nu of de vang van jouw molen goed is afgesteld en onder alle omstandigheden goed werkt? Een boeiend gespreksonderwerp, zo hebben wij inmiddels ervaren.

Een bijzondere storm: 18 januari 2018

DOOR: DAVID HENNEVELD
weerkundige

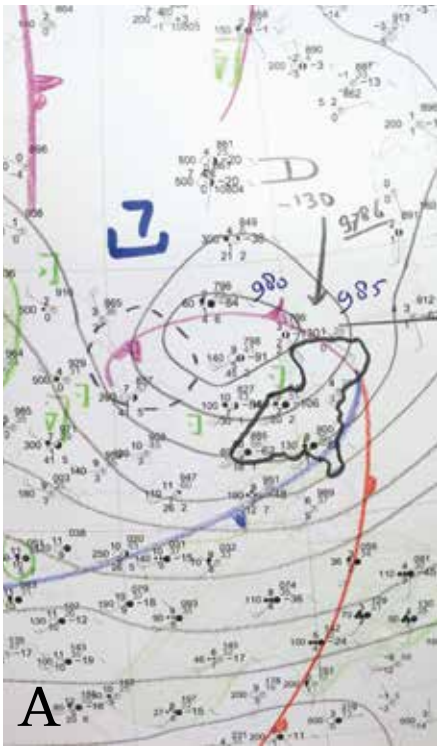

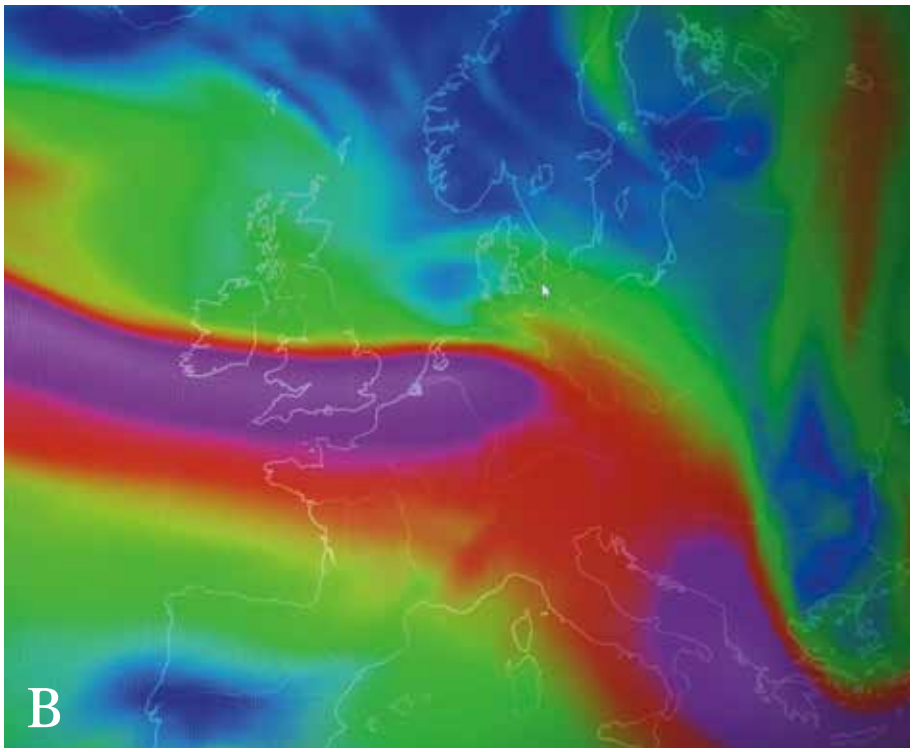

A De actuele kaart van 06 UTC (7.00 uur in de ochtend Nederlandse tijd) van 18 januari. De fronten zijn goed te zien. Flinke drukdalingen aan de voorzijde (D -130 ofwel 13 millibar drukdaling de afgelopen 3 uur). De gestippelde cirkel geeft het zwaarste windveld aan (de isobaren liggen dicht bij elkaar).

B De straalstroom (paars-rood) ligt vanaf de Atlantische Oceaan dwars over Nederland en Duitsland naar de Balkanlanden. In het paarse gebied zijn de windsnelheden tussen 300 en 400 km/uur.

De 18e januari 2018 gaf in Nederland een flinke storm, die vooral opviel door de hoeveelheid wind in het binnenland en de hoge windstoten. Reden genoeg om eens even terug te blikken.

Storm in zicht

Al enkele dagen stond de kleine depressie op de weerkaarten, sterker nog: een week eerder verscheen hij al in de berekeningen. Toen de eerste berekeningen binnenkwamen, heb ik wel even geslikt: hij zou recht over Nederland trekken met een onvoorstelbaar windveld eromheen. Dat betekent windstoten tot 180 km/uur boven de Noordzee en een orkaan aan zee met ook boven land een volle storm. Er was vermogen genoeg en de straalstroom had een enorme snelheid. De dagen erna gingen de scherpe kantjes er vanaf en werd het meer een gewone stormdepressie: nog steeds stevig, maar geen extreme waarden meer kijkende naar wind. Ook zou hij niet meer over Nederland trekken maar over de Noordzee naar Denemarken.

Straalstroom

Tussen Canada met extreme koude en Europa stond een bijzonder sterke straalstroom, die op 9 tot 10 kilometer hoogte hier en daar 400 km/uur haalde. Een kleine depressie, die ter hoogte van New York ontstaan was, werd ingevangen in die straalstroom. Niet elke depressie diept flink uit onder de straalstroom. Een depressie moet precies op een bepaalde manier met en onder de straalstroom doortrekken om flink uit te kunnen diepen. Alles moet zeg maar "in fase" lopen. De berekeningen twee dagen van tevoren gaven aan, dat de depressie voldoende in fase zou lopen voor een storm, maar echt optimaal was het echter niet.

Nieuwe berekeningen

Een dag voor de storm werd het lagedruk-

gebiedje ineens zuidelijker berekend en ook met een iets lagere druk in het centrum. Het bleek, dat de modellen een betere koppeling voorzagen met de straalstroom. Het KNMI gaf voor de volgende dag een code oranje af voor sneeuwval in het noorden en windstoten die zouden kunnen optreden: in het binnenland 80 tot 100 km/uur, toenemend naar 100 tot 120 km/uur en aan de kust tot 120 tot 130 km/uur. Dat is niets bijzonders voor een winterstorm aan zee, maar voor het binnenland was dit toch wel fors. Er waren wel mitsen en maren, want sommige, fijnmazige modellen bleven maar komen met wind uit het westen draaiend naar noordwest windkracht 10 tot 11 aan de kust met windstoten tot rond 140 km/uur.

Wat wel naar voren kwam, was de wind in het binnenland: west windkracht 7 tot 9. Zou dat echt zo zijn? Vaak wordt de wind in het binnenland flink afgeremd door het ruwe landschap en 9 van de 10 keer zit een model te hoog met zijn windberekening boven land. Ook zou de wind snel toenemen en weer afnemen, want de treksnelheid van de depressie lag rond 100 km/uur!

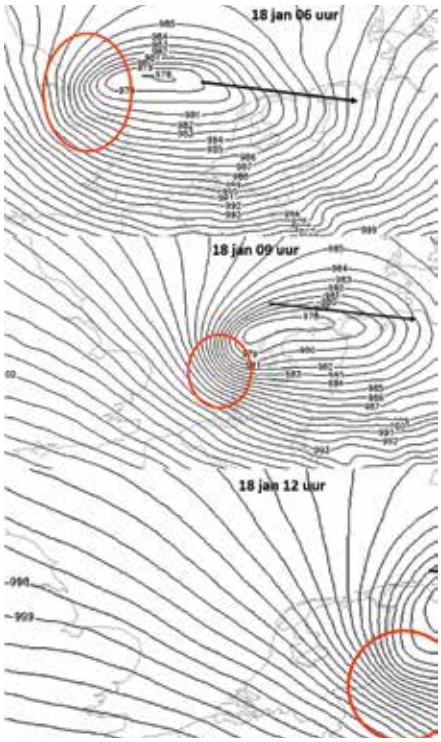

Detailopname van het zogenaamde knijpveld (waar de isobaren dicht bij elkaar liggen, de rode cirkel) en de trekrichting over Nederland. In dit veld werden ook de hoogste windsnelheden gemeten.

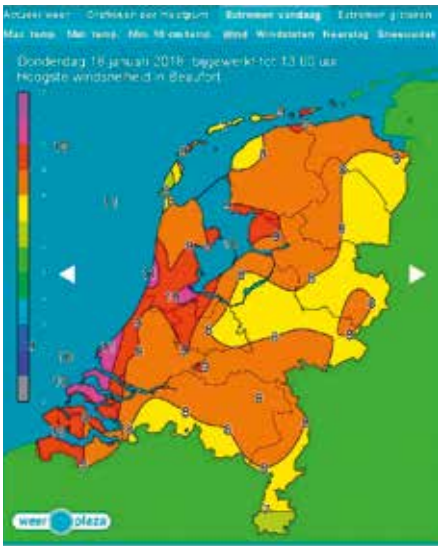

De hoogste doorstaande wind in Beaufort gemeten

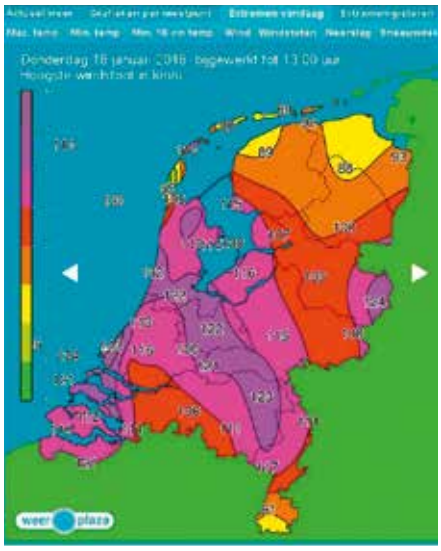

De maximale windstoten gemeten op 18 januari

Spannend

In de ochtend van 18 januari had ik dienst en wist .... dit wordt een bijzondere dag. De modellen bleven windkracht 10 tot 11 geven op de kust en windkracht 8 tot 9 in het binnenland met windstoten ruim boven 100 km/uur in bijna het hele land. Op hoogte waaide het bijzonder hard (al een windkracht 11 vanaf 400 meter hoogte) en de depressie zou langs of over de wadden naar het oosten trekken.

Gelukkig voor ons weerkundigen was de depressie goed te volgen. Hij trok via Ierland en Engeland naar ons land, waardoor er veel waarnemingen beschikbaar waren. Hierdoor wisten we wat de luchtdruk deed maar nog belangrijker: wat waren de luchtdrukverwachtingen? Hoe snel daalt en stijgt de luchtdruk voor en achter de kern? Dat is een maatstaf voor de windsnelheid.
De kleine depressie bleek 3 millibar dieper te zijn als de modellen hadden berekend en de luchtdrukstijgingen aan de achterkant waren enorm: 12 tot 15 millibar stijging per 3 uur en later bleek Den Helder zelfs 17 millibar stijging van luchtdruk gehad te hebben, heel bijzonder. Hoe groter de drukstijgingen, hoe mee stroming er zal zijn ofwel wind.

Kort maar krachtig

Uiteindelijk trok de depressiekern net ten noorden van de wadden over het noordoosten van Groningen naar het oosten met een luchtdruk van 975 millibar in de kern. Het zwaarste windveld zou over het westen en het midden van het land trekken, wat uiteindelijk ook is gebeurd. Door de lagere druk in de kern, door de enorme drukstijgingen en door het windveld wat vanaf de Noordzee op ons af kwam, werd in de ochtend code rood uitgegeven door het KNMI. Dat bleek volledig terecht. In de ochtend trok de wind langs de kust al snel aan naar windkracht 11, in het binnenland naar windkracht 8 tot 10 met windstoten ver boven de 100 km/uur en dat is bijzonder. In het binnenland werd 100 tot 124 km/uur aan windstoten gemeten en dat komt niet vaak voor. Het noorden kwam er veel beter vanaf, omdat het zwaarste windveld net ten zuiden ervan naar het oosten trok. Later in de ochtend zwakte de wind alweer af en rond 1.00 uur 's middags verdween het windveld naar Duitsland: de storm was kort maar hevig.

Geluk

Hoewel de schade groot is, hebben we echter geluk gehad. Zware buien bleven uit in het stormveld, anders waren de windstoten flink hoger geweest. Het lagedrukgebied had een goede maar geen optimale koppeling met de straalstroom. Anders was de windsnelheid nog hoger geweest en kwamen de windstoten van 150 km/uur in zicht. Wat dat betreft zijn we door het oog van de naald gekropen, gezien het feit wat er wellicht mogelijk was geweest.

Jaarverslag 2017

DOOR: LEO TIGGELMAN, ex-coördinator Bliksemafleidercontrole

Afscheid van coördinator Leo Tichelman, 2e van rechts, 3e van rechts zijn opvolger Andre Canrinus

Overzicht

Het aantal controles dat in 2017 is uitgevoerd was aanmerkelijk lager dan voorgaande jaren en bleef steken op 36. Er zijn 82 adviezen voor herstelling afgegeven: een derde deel hiervan betrof het herstellen, dan wel vervangen van de aardingskabels en dat laat zien dat weersinvloeden een niet te onderschatten probleem zijn. Van vier molens bleek de bliksemafleiderinstallatie in orde en dat komt neer op ongeveer 11%. In december 2017 zijn nog twee aanvragen ontvangen die naar het volgende jaar zijn doorgeschoven.

Organisatie

Dieptepunt in het verslagjaar was wel het overlijden van controleur Leo van Someren; in de voorgaande Gildebrief is uitgebreid aandacht besteed aan het overlijden van deze sympathieke technicus. De afscheidsdienst is door zijn opvolger Riekus Meijering en door ondergetekende bijgewoond. Al in april heeft Riekus de werkzaamheden van Leo overgenomen en heb ik mogen ervaren dat we een controleur hebben aangetrokken die in de uitvoering zowel leergierig als kritisch is. Onder de door hem uitgevoerde controles was er een in Berendrecht, in het Belgische Oost-Vlaanderen.

De binnengekomen aanvragen zijn door de controleurs uitgevoerd volgens onderstaande tabel.

Hendrik-Jan Berghuis:	6
André Canrinus:	17
Johan Krone:	7
Riekus Meijering:	6
Evert van Rooijen:	0

Resultaten

Per provincie waren de controles als onderstaand verdeeld:

Groningen:	3
Friesland:	0
Drenthe:	3
Overijssel:	0
Gelderland:	4
Utrecht:	2
Noord-Holland:	1
Zuid-Holland:	14
Zeeland:	1
Noord-Brabant:	5
Limburg:	2
B-Oost-Vlaanderen:	1

In onderstaande tabellen is één molen buiten beschouwing gebleven omdat het een nieuwe ondertoren van een wipmolen betreft. De controle bleef daardoor beperkt tot het meten van de aardverspreidingsweerstand en de verbindingen in het vaste leidingwerk.

Onderstaand het aantal adviezen per molen:

2 molens:	6
1 molen:	5
6 molens:	4
3 molens:	3
13 molens:	2
6 molens:	1
4 molens:	0

Onderstaande tabel geeft een overzicht weer van de door ons afgegeven adviezen.

Aardingskabel:	27
Aardingssysteem:	14
Doorverbinding roeden en askop:	8
Koperen aansluitbrugjes:	7
Ringleiding / Afgaande leidingen:	6
Potentiaalvereffening toepassen:	5
Vlaggenmast aarden:	5
Hemelwaterafvoer aarden:	3
Droge blusleiding aarden:	2
Toepassen van een sleepcontact:	1
Stalen lange spruit aarden:	1
Stalen balustrade aarden:	1
Stalen vangstok aarden:	1
Overspanningsbeveiliging toepassen:	1
Installatie in orde:	4

Van de 27 aardingskabels waren er 10 stuks zo slecht dat ze moeten worden vervangen. Doorgaans is dat het gevolg van inwatering: door het capillaire effect van de kabelkern zuigt er bij temperatuurdalingen steeds een beetje vocht naar binnen en dat komt er vervolgens niet meer uit. Na verloop van enkele jaren blijkt dan de gehele koperen kabelkern verrot.

Toepassing van een sleepcontact heeft niet direct onze voorkeur. Die wordt niet altijd met de nodige deskundigheid gesmeerd en kan daardoor vuurwerk in de molenkap veroorzaken. Maar soms, in het geval van een bewoonde molen, kan dit een nuttige aanvulling op de bliksembeveiliging zijn, voor het geval dat de aardingskabel niet meer in goede conditie verkeert. Dan is er altijd nog een extra stroompad waardoor de bliksemstroom kan worden afgevoerd.
De vier molens waarvan op de bliksemafleiderinstallatie niets viel aan te merken zijn:
Jan van Arkel – Arkel (ZH), SIMAV
Molen Ter Leede – Leerdam (ZH), SIMAV
Windlust – Nootdorp (ZH), Stichting Vrienden van de Windlust te Nootdorp
Oude molen - Oudemolen (Fijnaart) (NB), Stichting De Oude Molen

Afscheid

Dit is het allerlaatste jaarverslag dat ik voor de Gildebrief heb gemaakt. Als u dit leest ben ik bijna drie maanden van het toneel verdwenen.
In 2003 ben ik door toenmalig Gildevoorzitter Gerard Sturkenboom aangesteld als opvolger van Dick Abelskamp die helaas niet meer onder ons is. In de 30 jaar dat de Bliksemafleidercontrole in georganiseerd verband bestaat, heb ik de tweede periode van 15 jaar mogen invullen. Ik ben er met nul-komma-nul kennis van zaken aan begonnen en geeindigd als "trekker van de kar". De structuur die mijn voorganger heeft opgezet, is weliswaar overeind gebleven maar er is sindsdien wel veel veranderd. De krakkemikkige meetinstrumenten van toen zijn vervangen door professionele digitale meetapparatuur die regelmatig wordt gekalibreerd. Vanuit mijn arbeidsverleden in de kalibratietechniek heb ik vooral de nadruk gelegd op goed meten. Ook het beheer van de eigen meetmiddelen had mijn aandacht. Alle benodigde procedures voor een goed draaiende organisatie heb ik in een Handboek Bliksemafleidercontrole vastgelegd. Daarnaast heb ik meegewerkt aan de revisie van de Basisopleiding op het onderwerp De Bliksemafleiderinstallatie in hoofdstuk 10. Bij mijn aanstelling waren er drie controleurs actief en dat aantal is gegroeid naar vijf. Terugkijkend stel ik vast dat het een enorm leerzame periode was. Daarin ben ik gaan begrijpen dat de bliksemafleiderinstallatie van windmolens veel zwakke plekken bevat en dat regelmatige controle echt geen overbodige luxe is.

Natuurlijk ontkwam ook de Bliksemafleidercontrole niet aan de voortschrijdende digitalisering. Vandaag de dag gaat alle berichtenverkeer via de website en via e-mail en de meetrapporten worden in MS-Excel opgesteld met daarin een veelheid aan keuzemenu's om het typewerk tot een minimum te beperken. Ook de verzending per post is verleden tijd: tegenwoordig worden alle meetrapporten als pdf-bestand per e-mail verstuurd; er komt geen papier meer aan te pas.

Toekomst
Na 15 jaar is het de hoogste tijd om afscheid te nemen, want ik kan weinig meer toevoegen aan het functioneren van de organisatie. Het is verheugend dat controleur André Canrinus mij in deze functie heeft willen opvolgen. Ik heb er veel vertrouwen in, dat hij met zijn kennis en ervaring in staat is om de kwaliteit van de dienstverlening verder te ontwikkelen. Dat het tegenwoordig behoorlijk lastig is om vacatures binnen de vereniging opgevuld te krijgen, mag als bekend worden verondersteld. Het behoeft daarom geen betoog, dat ik zeer verguld ben dat mijn estafettestokje verder wordt gedragen.

Beste André, wij hebben voorafgaand veel over jouw nieuwe rol gesproken en nu mag je er zelf invulling aan gaan geven. Ik wens je daarbij veel wijsheid en alle succes toe.

Portugal:

een land met een grote molenhistorie

DOOR: PETER RAGGERS
Molenaar van De Kijck over den Dijck in Dordrecht
en de Kilsdonkse molen in Heeswijk-Dinther

Al lang keken mijn vrouw en ik uit naar onze reis door Portugal. We waren er vier maal eerder geweest, maar nu hadden we - feitelijk ik - een doel voor ogen: het leren bedienen van een originele Portugese windmolen.

Wandeltocht

Eerst heb ik twee maanden gewandeld om mijn pelgrimstocht vanuit Uithuizen af te maken. Eindpunt was niet Santiago de Compostella maar het 88 kilometer verder gelegen Finestere ofwel het einde van de wereld. Het was een prachtige tocht. Voor ons, molenliefhebbers en vooral de liefhebbers van watermolens, zou het interessant zijn om hier ook over te vertellen. Alleen al in Noord-Spanje, op de route Frances, ben ik elf watermolens tegengekomen. Die watermolens staan nog niet geregistreerd op de database van TIMS-International. Maar in dit artikel gaat het over de Portugese molens en vooral de windmolen en zijn bediening.

De molens in Portugal

Portugal is rijk aan vele soorten molens. Helaas is er geen landelijke organisatie die de diverse molens in stand houdt. Het zijn plaatselijke instanties en vooral particulieren die molens proberen draaiende te houden, meestal zonder een cent subsidie. De werkelijkheid is dan ook dat er honderden en honderden ruïnes zijn van (horizontale) watermolen(-tjes). Stompen van windmolens zijn er ook erg veel met daarnaast tot vakantiehuizen omgebouwde molens, heel vaak ook nog op een lelijke manier. Maar er zijn ook juweeltjes van molens en zelfs hele gebieden met veel goed functionerende molens.

Watermolens

Het talrijkste zijn ongetwijfeld de kleine horizontale watermolentjes. Je komt ze op de meest onverwachte plekken tegen, bijna altijd in een straatje van meerdere molentjes. Ze staan zowel in dorpjes (gehuchten) als in stroken bos: als er maar een riviertje stroomt. Soms is er eentje opgeknapt en nog minder vaak echt gerestaureerd. Er zijn ook hele grote watermolens, sommige in uitstekende staat. Tenslotte zijn er ook nog getijde-watermolens. Helaas heb ik van deze laatste alleen

Wandschild van de molen moinho Penedo dos Ovos in Cadaval

Wandbord te Fatima

Getijdemolen te Aveiro

Rosa Miguel doodsketting verplaatsen

gebouwen gezien waaraan je kunt zien dat het een getijdemolen is geweest.

Windmolens

De Portugese windmolen moet je niet verwarren met de Spaanse windmolen: die is smaller, hoger en slanker. Het is overigens een belediging om de Portugese molen uit te schelden voor Spaanse molen. Dit is het vergelijken van een grondzeiler met staart met een binnenkruier (dus zonder staart).
De windmolens zijn vooral geconcentreerd in het midden van Portugal, tussen Lissabon en Coïmbra. Ze komen dan vooral voor in een strook tot zo'n 30 tot 40 kilometer langs de kust. Je hebt er bijzondere exemplaren bij zoals de driehoekige, houten molens met stenen wielen. Ook Amerikaanse windmotoren in vele uitvoeringen zijn er niet vreemd. Veel windmotoren wekken elektriciteit op, een aantal zijn gebouwd als waterpomp en een enkele als korenmolen, maar dan wel reuzen met vier koppel stenen.

Gevlucht

De Portugese ronde, stenen windmolen is een binnenkruier, heeft vier driehoekzeilen en acht enden. De enden steken in paren van twee door de houten wiekenas. De twee enden worden per asgat gekoppeld. Om de druk op de enden met zeil te verminderen zijn de toppen van de enden met lijnen verbonden met de kop van de as (waar bij ons de walpen te vinden is). De enden zijn van houten palen gemaakt. De toppen van de enden zijn onderling ook weer met lijnen aan elkaar verbonden. Als je er zo naar kijkt dan lijkt het allemaal erg eenvoudig en vrij kwetsbaar. Dat blijkt in de praktijk erg mee te vallen: vaak zijn de enden 100 jaar of ouder, inclusief de houten as.
De zeilen worden op een end opgerold op zodanig wijze, dat niet het gehele zeil rond het end wordt gewikkeld, maar steeds een deel van het zeil. Hierdoor kan het zeil snel

Zeilknoop

De leermolen

Amerikaanse windmotor in Cadaval

voorgehangen worden of snel worden weggeborgen.
In het gevlucht is een hele serie kruiken bevestigd. Die kruiken heten in het Portugees 'buzio'. Het zijn aardewerk 'flessen' in diverse grootte. De grootste is 40 liter en de kleinste 10 centiliter. Zij zijn als een toonladder opgehangen, waarbij de grootste een soort basgeluid maakt en dit wordt steeds hoger bij de kleinste. De draaiende wieken veroorzaken op deze manier een fluittoon. Als deze allemaal op de goede toon fluiten, staat de molen precies goed op de wind. Als de wind gaat ruimen of krimpen veroorzaakt dit een andere toon. De molenaar weet dan, dat hij moet gaan kruien en ook of hij dat krimpend of ruimend moet doen.

Maalstenen

De meeste molens hebben drie koppel stenen: in de kap ligt vaak één koppel en op de zolder daaronder liggen er twee. Meestal zijn het stenen van 100 tot 120 centimeter doorsnede. De ligger is zeer dik uitgevoerd: tot wel 60 centimeter. De loper is duidelijk minder dik: ongeveer 20 centimeter. De stenen zijn vaak van lava gemaakt en komen van de Portugese eilanden. De kerven zijn minimaal van aantal: 6 is al veel, maar dan wel erg diep. Dat geldt ook voor de stenen die voor menselijke consumptie malen. Helaas komt dat malen nog maar weinig voor, omdat er in Portugal zo goed als geen graan meer verbouwd wordt. Bijna alles wordt geïmporteerd en gaat naar de grote maalderijen.
Vreemd is het te zien, dat het gemalen meel op de grond terecht komt en vandaar in zakken wordt geschept.

De Amerikaanse windmotor kennen we allemaal. In Friesland staan er veel tot een diameter van 11 meter aan toe. De funktie is zover ik weet bijna altijd voor polderbemaling of het opwekken van elektriciteit. Nog nooit heb ik er eentje gezien die als korenmolen werd gebruikt en dan ook nog eens met zo'n sterke aandrijving, dat het vier stenen van 15 voet kan laten werken. Het is bijna niet voor te stellen, dat alle vier de stenen gelijktijdig aangedreven en werkzaam kunnen zijn, maar men verzekerde mij dat dit echt gebeurde. Natuurlijk werden er vaak slechts twee koppel gebruikt, omdat er schoongemaakt en/of gebild moest worden.
Wellicht is de vorm van de rotor daarvoor verantwoordelijk.in de vorm van boombladeren. (Zie de foto.)

Houten driehoekmolen met stenen wielen in Outeiro

Geen vang

De kap is net als bij ons geheel draaibaar en wordt op de wind gezet met zo goed als hetzelfde systeem als bij ons, alleen allemaal wat kleiner. Het meest opvallende is het ontbreken van een vang. Ik moet tot mijn schande bekennen, dat me dat nog niet eens opgevallen was. Ik kwam er pas later achter toen we de molen gingen afzeilen.
Toen de molenaar de molen stil ging zetten, draaide hij de kap eerst wat uit de wind. Toen liep hij naar beneden en ik achteraan. Hij legde twee dikke touwen klaar. Ik dacht dat hij deze als roeketting ging gebruiken. Maar nee, hij pakte de linker kabel en ging met zijn gezicht naar de molen staan en voor de wieken. Toen liep hij met een voorbijkomend end mee en gooide het touw over het uitstekende deel net onder het zeil. Hij zette zich schrap en remde, een stukje meelopend, de wieken af. Hij gooide het touw los en pakte de volgende wiek: het gevlucht stond stil. Ik was me het rambam geschrokken. Dat was blijkbaar ook de bedoeling, daarom had hij niets gezegd. Het bleek nu dat de Portugese molens geen vang hebben en dus met de hand en een touw stilgezet worden. Het onder de wind zetten deed deze molenaar van 77 jaar, omdat zijn rug niet meer zo sterk was.

Erkenning

Naast verval worden stompen weer draai- en/of maalvaardig gemaakt. Zo zijn er vele windmolens die draaien tot volledig functioneren. Een jonge, vrouwelijke molenaar is begonnen met een actie om de molens in het gebied van Cadaval onder de aandacht te brengen. Ze komt uit een oud molenaarsgeslacht en heeft een eigen, goed werkende molen. Het doel is om voor het gehele gebied UNESCO-erkenning te krijgen. Alle 24 gemeenten in het gebied rondom Cadaval doen hieraan mee. Er staan daar 88 molens, waarvan de helft functioneert. Dit initiatief wordt ondersteunt door Rosa Miguel die een facebookgroep is gestart met meer dan 1000 leden. Rosa bezit samen met haar man Francisco de prachtige molen waar ik op gelest hebt. Naast de UNESCO-erkenning is het echte, grote doel om de Portugese molengeschiedenis voor het nageslacht te behouden.

Steun

De rijke Portugese molengeschiedenis verdient ondersteuning. Wij, als voorbeeldland wat betreft molens, behoud en opleiding, kunnen ze ondersteunen en aanmoedigen. Naast het behoud van de molens is het natuurlijk van even groot belang om de molens verantwoord te laten draaien mede door molenaars op te leiden. Ook daar zouden wij een steentje bij kunnen dragen. Niet zozeer wat betreft optuigen en wegzetten maar wel wat betreft onderhoud en veiligheid. Met name de veiligheid laat wel te wensen over.

Facebook

Iedereen wordt aanbevolen de Facebook-pagina te bezoeken:
Amigos que gostam da pagina Moinhos de Vento do Oeste Portugues- UNESCO. Hierop worden foto's van de molens getoond, maar ook prachtige filmpjes over de werking van de molens. De taal hoeft geen belemmering te zijn: met de vertaling is alles goed te lezen. Reacties kunnen in het Nederlands gegeven worden. Rosa, de beheerster, spreekt vloeiend Nederlands en schrijft het ook goed.

Uw persoonsgegevens inzien en beheren op de Gilde-site

DOOR: WILLEM BOENDER, ledenadministratie

Vanaf 25 mei 2018 vervangt de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). Vanzelfsprekend heeft u als lid van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars altijd al recht op inzage in uw persoonsgegevens. Om uw vastgelegde persoonsgegevens direct te kunnen inzien, kunt u het beste op de website van Het Gilde inloggen, zodat u op een 'eigen' omgeving komt, namelijk: "Mijn GVM". Om in te loggen gebruik u als gebruikersnaam uw e-mailadres en het wachtwoord is uw lidnummer en postcode zonder spaties met hoofdletters (zie schermafbeelding 1).

Na te zijn ingelogd ziet u schermafbeelding 2 en klikt u op "Mijn Gegevens" in de linker menubalk of op het T-shirt.

Uw profiel gaat open en u kunt uw gegevens controleren en eventueel aanpassen. Aanpassen kan alleen in de omkaderde velden. Doe dat als u bijvoorbeeld bent verhuisd, een nieuw e-mailadres, een nieuw telefoonnummer en/of bankrekening hebt. Onder "Overige informatie" in het veld "Opmerkingen" kunt u voor uzelf aantekeningen aanbrengen. Let op: niet alleen u, maar ook het landelijk en het afdelingsbestuur zien die aantekeningen.

Vergeet niet na eventuele wijzigingen links onder op de blauwe knop "Opslaan" te klikken, anders worden uw wijzigingen niet opgeslagen. Voor andere veranderingen en mededelingen bestemd voor de ledenadministratie (bijvoorbeeld voor vragen en verzekeringen), gelieve u het daarvoor het bestemde webformulier te gebruiken. Dit kunt u vinden op de website onder "Contact" en dan gaat u naar "Ledenadministratie".

Kunt u niet inloggen, maak dan gebruik van het webformulier van de Ledenadministratie. Heeft u geen internet? Dan kunt u uiteraard een brief sturen aan:
Ledenadministratie Gilde van Vrijwillige Molenaars
Heibeekstraat 11
5662 ED Geldrop

LET OP: Als u toch bezig bent en ons nog niet gemachtigd hebt voor automatische incasso: download alstublieft het formulier "machtiging automatische incasso". Vul het in en stuur het op. Alvast hartelijk dank.

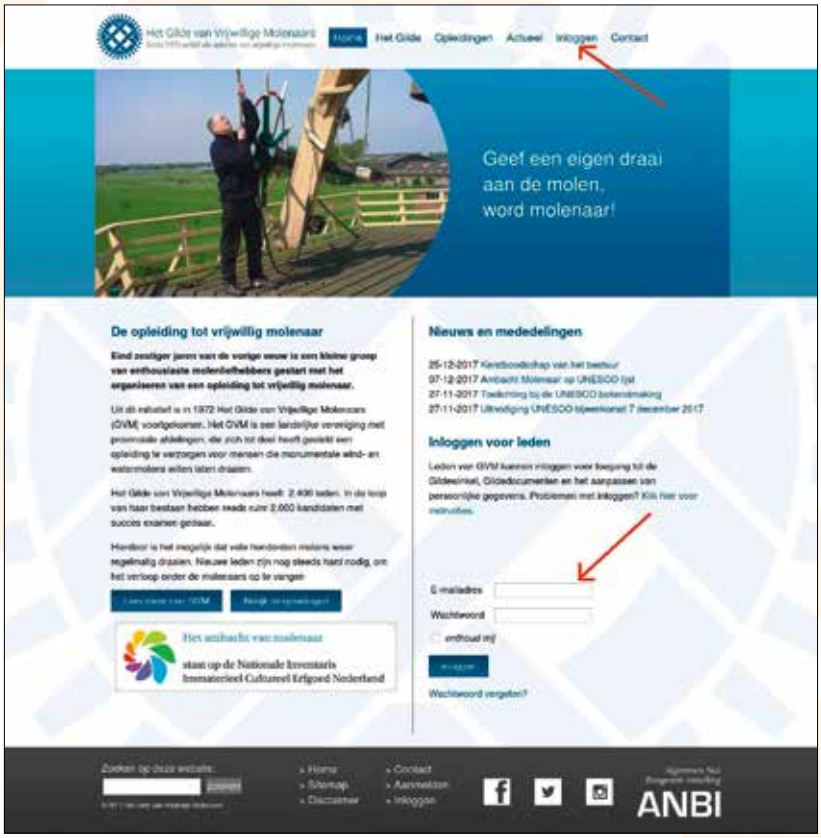

Schermafbeelding 1

Schermafbeelding 2

Jongste molenaar van Nederland

DOOR: RIK TREUR

Ik heb altijd wel wat met molens gehad. Op mijn twaalfde mocht ik een keer meedraaien op molen Maallust in Amerongen. Die was kort ervoor juist opgeleverd van compleet herstel. Het is de enige beltmolen van de provincie Utrecht. Daar ben ik op zaterdag gaan meedraaien. Inmiddels zit ik meer dan 6 jaar op de molen en heb daar veel geleerd en ook heel veel meegemaakt. Zo raakte een zeil los en draaide om de askop heen: het zeil bleef gelukkig heel. Ook was er een stevige maaldag in een storm. Dat zijn de leuke dingen waar je veel van opsteekt en leert.
Wij hebben het geluk dat wij ongeveer 3,5 ton mais per maand malen voor een veevoerbedrijf en daarnaast ook consumptiemeel. Inmiddels hebben wij ook een buil waar we bloem mee kunnen maken.

In 2015 ben ik begonnen met de opleiding en heb de benodigde uren daarvoor gemaakt, ook heb ik op andere molens meegedraaid. Op De Walderveense Molen bij Jan Bakker heb ik voor het eerst een molen met een duimophanging gevangen. Hij heeft mij ook veel bijgebracht in de molenkennis, ook omdat hij landelijk examinator is. Ook heb ik op 't Wissel in Elst meegedraaid en op torenmolen De Zwaan in Lienden, een aanrader voor wie er eens langs komt! Ze zoeken daar ook nog een molenaar.

Een vakantie was voor mij geen vakantie als ik niet een paar molens in de buurt bekeken had. Zo heb ik een avond mee olie geslagen op Woldzigt in Roderwolde. Een week later zat er nog steeds een lijnolie lucht in m'n kleren. In Zeeland heb ik op de beltmolen in Ovezande meegedraaid. Deze molen heeft op één roede nog het Bilau-systeem. Het is ook interessant om daar te draaien en te zien hoe de Bilau-kleppen op de windvlagen reageerden. Op deze molen was het maalverleden goed te zien, ook een hele mooie molen. Ook heb ik in Utrecht op houtzaagmolen De Ster meegedraaid. We hebben tot 's avonds laat gezaagd en het was weer heel iets anders om in het donker op de stelling af te zeilen.

In maart 2017 heb ik me opgegeven voor het regionaal examen en mocht dit op 6 mei op de molen van Michel Strik, Rijn en Weert in Werkhoven doen. Het examen haalde ik en daarna mocht ik op 19 oktober het landelijk doen bij Jan van Loenen op Den Olden Florus in Terschuur, een standerdmolen. Ook hier heb ik mooie ervaringen opgedaan: we hebben op een winderige dag met beide koppels gemalen. Het landelijk examen haalde ik ook en nu ben ik de jongste, officieel gediplomeerde vrijwillige molenaar. Dat ik nu ook de jongste molenaar ben is een leuke bijkomstigheid: ik heb nu mijn diploma en mag nu zelf op de molen draaien en malen, daar ben ik uiteindelijk 6 jaar voor bezig geweest.

Molen Rijn en Weert, Werkhoven: op deze molen heb ik regionaal examen gedaan

Molen Maallust, Amerongen: hier ben ik 6 jaar geleden begonnen en draai er nu nog steeds

Molen 't Wissel, Elst

Walderveense molen, Walderveen

Torenmolen de Zwaan in Lienden

Den Olden Florus, Terschuur

Deze bijdrage van voorzitter van het Gild Fryske Mounders, Frits Bloem en de vertegenwoordiger van dat Gild in Zuid-Korea, Christa Bruggenkamp, geeft inzicht in het hele proces van nomineren van het molenaarsambacht en van de uiteindelijke plaatsing op de Representatieve Lijst van Immaterieel Cultureel Erfgoed van UNESCO.

DOOR: FRITS BLOEM
CHRISTA BRUGGENKAMP

Het molenaarsambacht erkend als

Hoe het allemaal begon

Als ik wat grasduin in de mappen van mijn computer dan is het eerste wat ik tegenkom als het over de nominatie gaat een artikel van Ineke Strouken. De titel is "Immaterieel erfgoed: het UNESCO verdrag in de praktijk". Zij geeft als definitie: "Immaterieel cultureel erfgoed is levend en dynamisch. Het zijn de mensen die het erfgoed dragen; zonder hen geen immaterieel erfgoed".
Het gaat om cultuuruitingen die ze van huis uit hebben meegekregen, die zij zich eigen hebben gemaakt en die zij op hun beurt aan een volgende generatie willen overdragen.
Verder op schrijft ze: "Sinds 15 augustus 2012 heeft Nederland er een nieuwe tak van erfgoed bij: het immaterieel erfgoed. Het is levend erfgoed. Het beschermen ervan vergt een heel aparte aanpak".

In 2003 namen de landen die zijn aangesloten zijn bij UNESCO een Conventie aan om het immaterieel erfgoed te beschermen met als doel de culturele diversiteit in de wereld te gaan waarborgen.
Nederland tekende dit verdrag op 15 mei 2012 en het ging op 15 augustus 2012 in werking.
Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) voert het verdrag uit.
In Nederland hebben we ervoor gekozen het immaterieel erfgoed te beschermen in de zin van "levensvatbaar houden". De verplichting die hier voor Nederland uit voortvloeide is het samenstellen van de Nationale Inventaris Immaterieel cultureel Erfgoed in Nederland. Om op deze lijst geplaatst te worden moet aan enkele voorwaarden worden voldaan: er moet sprake zijn van een lange geschiedenis en er moet een gemeenschap achterstaan die zijn erfgoedzorg d.m.v. een beschermingsplan wil opzetten en daartoe ook in staat is. Plaatsing op de Nationale Inventaris levert vooral erkenning op.

Het volgende document dat ik tegenkom is gedateerd op 7 december 2012. Het is het document: "Voordracht plaatsing op de Nationale Inventaris Immaterieel Cultureel erfgoed in Nederland".
De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ik amper begreep waar het overging. Wat duidelijk was dat er veel haast bij was. Het bestuur van Het GVM had in de persoon van Bas de Deugd het initiatief genomen en nam de andere Gilden en DHM daarin mee. De RCE ondersteunde de voordracht in de persoon Jos Baselmans.

Onze vertegenwoordigers in Zuid-Korea:
v.l.n.r. Riet de Leeuw, Christa Bruggenkamp, Hub van Erve, Bas de Deugd en Wouter Pfeiffer

Immaterieel Cultureel Erfgoed

Na telefonisch overleg werd door Albert Wester als secretaris en mij als voorzitter van GFM getekend onder het mom: "Het kan vast geen kwaad!". Dit natuurlijk na ruggenspraak met het bestuur GFM.

Om verder te kunnen op de ingeslagen weg moet jouw traditie eerst 2 jaar op de Inventarislijst hebben gestaan. Dus even een rust moment in dit proces. De aanvraag wordt gedaan door de regering, minister Jet Bussemaker maakt dit bekend in Amsterdam.
Op 26 november 2015 gaat de trein weer rijden en wel in hoog tempo. Wil jouw traditie geplaatst worden op Representatieve Lijst Immaterieel Cultureel Erfgoed van UNESCO dan geldt 31 maart 2016 als deadline. Dus wordt met spoed een werkgroep samengesteld.
Deze bestaat uit personen namens OCW, de RCE, DHM, de Gilden en het KIEN. Er volgen nu vele vergaderingen van deze werkgroep. Tijdens deze vergaderingen wordt inhoud gegeven aan het dossier. Het dossier t.b.v. de Inventarislijst vormt een goed uitgangspunt, maar de eisen zijn vele malen hoger.
Op 25 december 2015 leveren wij namens GFM onze eerste bijdrage in.
In de werkgroep wordt veel gediscussieerd om één en ander zo scherp en helder mogelijk te formuleren.
Een pré is dat wij de teamleider van het KIEN, de heer dr. Albert van der Zeijden, in ons midden hebben. Hij is lid geweest van de betreffende UNESCO commissie en kent het klappen van de zweep wat betreft de samenstelling van het dossier.
Ondertussen wordt er door de 2 medewerkers van de Amsterdamse Filmstichting gewerkt aan een 10 minuten durende film. Albert en ik weten de handen op elkaar te krijgen om onze leerlinge Christa Bruggenkamp uit Witmarsum daar een prominente rol in te geven. Zij verenigt drie wensen voor de film: vrouw, jong en visie op de toekomst.
"Letters of Consent" moeten worden opgesteld. Dit zijn steunbetuigingen uit de gemeenschap.
Ook worden er een aantal foto's geselecteerd. Allemaal onderdelen waaruit het dossier moet bestaan.

Zo halen we al overleggende, schrijvende, filmende tijdig de deadline van 31 maart 2016. Dan is het afwachten. We hebben samen een uiterste inspanning gepleegd.
We komen in deze periode nog wel een aantal keren bij elkaar om bepaalde acties rond de

nominatie te bespreken. Voorbeelden hiervan zijn: wie gaan er naar Zuid-Korea (waar de UNESCO commissie bijeenkomt), hoe gaan we om met het waarborgen van een aantal uitgangspunten enz.

Nu is het echte wachten begonnen.
In juli/augustus 2017 komt er een eerste positief signaal: het dossier is technisch op orde! Dit betekent zo veel als: het voldoet aan alle eisen. Dit geldt voor de tekst, de film, de Letters of Consent en de foto's. Gezien de nauwgezetheid van één en ander al een mooie prestatie.
Half november 2017 opnieuw een belangrijk bericht: er ligt een positief advies. Let wel het is slechts een advies.
Omdat we weten dat het Intergouvernementele Comité van het UNESCO verdrag in de periode 6 t/m 10 december bijeenkomt in Zuid-Korea, reizen 4 vertegenwoordigers van de Gilden en DHM af naar Zuid-Korea. Christa Bruggenkamp vertegenwoordigt het GFM.

Donderdag 7 december 's morgens 7 uur onze tijd komt het vreugdevolle bericht: het ambacht van molenaar op wind- en watermolens is geplaatst op de Representatieve Lijst van het UNESCO Verdrag inzake de bescherming van Immaterieel Cultureel erfgoed en kreeg als waardering het predicaat: VOORBEELDIG! Dit laatste betekent dat het voor anderen als voorbeeld wordt gesteld.
Het is de eerste voordracht door Nederland. De molens gaan in de vreugd!

Onze vertegenwoordigers in Zuid-Korea

Namens de delegatie doet Christa Bruggenkamp als vertegenwoordiger namens GFM hier onder verslag van haar ervaringen:

Het was al een leuke ervaring om mee te mogen werken aan de film voor het nominatiedossier en dan krijg je ineens de vraag om het Gild Fryske Mounders in Zuid-Korea te vertegenwoordigen. Daar hoefde ik niet lang over na te denken, mijn familie was in eerste instantie iets minder enthousiast, helemaal toen ik "in het kader van nu we er toch zijn" besloot om er nog twee dagen Seoel aan vast te plakken. Zondag 3 december vertrok het vliegtuig naar Jeju, met een overstap in Seoel van Incheon International Airport naar Gimpo International Airport. Het vervoer tussen beide vliegvelden en van Jeju Airport naar het hotel werd door UNESCO gefaciliteerd.
In het hotel ontmoette ik Hub van Erve, Bas de Deugd en Wouter Pfeiffer en al vrij snel werd mij duidelijk dat het met dit gezelschap een hele gezellige week moest gaan worden.
Dinsdagochtend zijn we even gaan kijken bij het International Convention Center, om de sfeer te proeven van de 12th Session of the UNESCO Intergovernmental Committee for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage.
Aansluitend hebben we een molen safari gedaan. Bij een van de tempels ontdekten we een Koreaanse kantsteen, de basaltsteen is hoogstwaarschijnlijk gewonnen op het vulkanische eiland zelf. Dit type steen is ook gebruikt voor de Dol hareubangs dit zijn de zogenaamde jangseung, goden die het dorp beschermen tegen demonen en brengers van vruchtbaarheid.
In de tuin van het Lotte Hotel Jeju hebben we vol verwondering staan kijken naar een drie niet kruibare molens (zie omslag december editie Gildebrief, red.). De molens konden tijdens ons bezoek helaas niet draaien, omdat het met windkracht 2 a 3 te hard waaide.
Dat ze in Korea gek zijn op molens werd mij al duidelijk op het vliegveld van Jeju. Hier viel mijn oog namelijk op de folder met de vrolijke molens van het Namjeju Pension.
Ook het Believe It Or Not Museum speelt zich in de kijker, met de plaatsing van molens op het dak.
De molensafari hebben we afgesloten met een chocolade workshop bij Chocolate Land, die ene molen bonbon maakte de tour toch wel compleet.

Woensdagochtend zijn we direct na het ontbijt naar het conferentiecentrum gegaan. De mannen trokken hier zeker de aandacht, Hub met molenstropdas en Wouter en Bas op klompen, die ook even gepast werden door o.a. Iranese en Noorse vertegenwoordigers, wat hilarisch was!
Helaas is de vergadering deze eerste dag uitgelopen door discussies en mochten we donderdag weer terugkomen. Na heel veel gewacht te hebben was het dan donderdagmiddag eindelijk zo ver, The Craft of the

Miller werd na goedkeuring en met een officiële hamerslag op de lijst geplaatst. Hierna kregen we twee minuten om een dankwoord uit te spreken, een groot applaus volgde en in no-time stonden er heel veel vertegenwoordigers bij onze tafel in de rij om ons te feliciteren. Met dit prachtige nieuws zijn we weer teruggegaan naar het hotel. Vanaf dat moment stonden alle telefoons roodgloeiend, maar pas na het officiële persmoment konden wij hierop reageren. Tijdens dat officiële persmoment in de Krijtmolen hebben we via face-time gebeld.
Op dat moment dacht ik terug aan zondag de dag van vertrek toen ik op Schiphol de vraag kreeg; 'Molenaar??? bestaat dat nog?' Een ding is zeker: sinds 7 december 2017 weet iedereen dat de molenaar niet is uitgestorven! Met een grote glimlach en vol adrenaline heb ik die nacht een deel van de regionale en landelijke persberichten gelezen. Een kort nachtje kan ik je vertellen. Via social media ontving ik berichten van molenaars uit het hele land.

Tegelijkertijd in Buiksloot

Op donderdag 7 december kwamen de deelnemende organisaties bij elkaar op krijtmolen d'Admiraal te Amsterdam-Buiksloot. Hier wordt een persmoment georganiseerd. Ook worden enkele films vertoond: de dossier film, een film met molens en hun molenaars verspreid over heel Nederland en de film van het examen van Marc Kramer op molen 't Lam te Woudsend. Er zijn zo'n 80 vertegenwoordigers uit de molenwereld aanwezig. De provincies trakteren op iets lekkers bij de koffie. Wij hadden 2 grote suikerbroden meegenomen. Ook krijgen de 4 voorzitters de gelegenheid een korte speech te houden. Alle vier de voorzitters maken melding van het feit dat dit de samenwerking erg goed heeft gedaan. Zo is de marge van de werkgroep vergaderingen geregeld dat de 4 voorzitters elkaar 2 x per jaar ontmoeten. Op de agenda staan vaste punten als veiligheid en borgingthema's uit het dossier. De erkenning van het Friese diploma door Het GVM is ook zo'n feit dat is geregeld. Kortom: je kunt zeggen dat de waardering, het respect naar elkaar en ook de erkenning goed voor elkaar is. Dit kan voor de toekomst alleen maar meer winst opleveren.

Wat betekent plaatsing nu voor de molenaars?

Met de plaatsing maakt de Nederlandse overheid zich sterk om samen met de Gilden het ambacht van molenaar voor de toekomst te behouden. Plaatsing levert extra aandacht op. Het molenaarsambacht wordt er figuurlijk door in het zonnetje gezet. Het geeft naast de erkenning van het ambacht een steun in de rug voor het vele werk dat er wordt verzet. Het verhoogt het bewustzijn dat een molen niet zonder molenaar kan. Ook vestigt het de aandacht op de belangeloze inzet van al die vrijwilligers.

Schept plaatsing verplichtingen?

Ja ook dat. Als Gilden en DHM zijn we volgens het dossier gehouden aan een aantal zgn. safeguarding maatregelen. Maatregelen om voor de nodige borging te zorgen. Hier voor jullie op een rijtje gezet:

- Werving molenaars en instructeurs/leermeesters
- Het op niveau houden van de opleiding
- Werken aan educatie op scholen
- Het verzorgen voor de nodige promotie en voorlichting
- De veiligheid op de molen garanderen
- Verbinding materieel en immaterieel erfgoed
- Het beleggen van een internationale conferentie.

De plaatsing was reden voor prinses Beatrix als Beschermvrouwe van De Hollandsche Molen ons van harte te feliciteren met dit heuglijke feit.

Met dit verslag hopen we jullie een goede indruk te geven over de plaatsing van ons prachtig molenaarsambacht op de Representatieve Lijst Immaterieel Erfgoed van UNESCO. Vanaf deze plaats ook allen TIGE LOKWINSKE (hartelijk gefeliciteerd, red.) en veel plezier er mee!

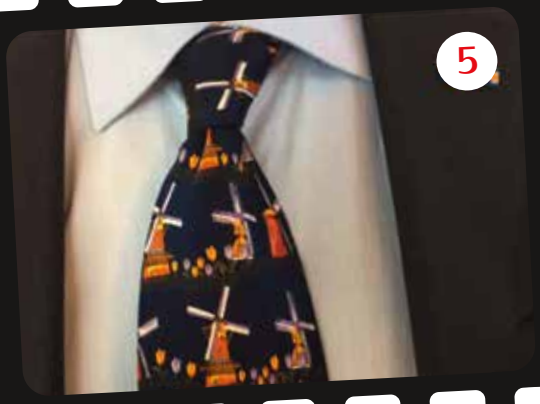

1. *Onze vertegenwoordigers in Zuid-Korea*
2. *Een Koreaanse kantsteen*
3. *3 molens in Jeju*
4. *Vrolijke molens van het Namjeju Pension*
5. *De molenstropdas van Hub*
6. *Klompen passen*

De Wet van Eau de Cologne

Tijdens de najaarsexcursie van de afdeling Gelderland (prima verzorgd trouwens) vraagt onder de lunch een gelouterde molenaar mij: "Ken jij de wet van Eau de Cologne dan niet?" Niet dat ik mij direct verslikte, maar toch...wat heeft Eau de Cologne nu met molens te maken? Hulpeloos rondkijkend kreeg ik nou niet bepaald het idee, dat de andere molenaars aan tafel het wel wisten. Aan hun werd niets gevraagd en zij hielden dan ook wijselijk hun mond. Ik bleef het antwoord helaas schuldig en triomfantelijk kwam het antwoord: "Met deze wet kun je de omtreksnelheid van het gevlucht uitrekenen".

DOOR: DIRK BROUWER
molenaar Daams' Molen in Vaassen

Omtreksnelheid

Nu herinner ik me wel dat mijn Beppe (oma) altijd Eau de Cologne voor van alles en nog wat gebruikte. Dat ze daar ook de omtreksnelheid van het gevlucht mee bepaalde, kon ik me niet herinneren. Volgens mij had mijn Beppe sowieso niks met molens, maar dat terzijde.
De spreker kreeg wel door, dat z'n formulering verdere toelichting behoefde en vervolgde: "Vermenigvuldig de diameter van het gevlucht (bijv. 23 m) met het aantal enden dat de molen per min draait (bijv.64) en dat weer met 4711, dan krijg je ... (getallen werden ingetikt) ... 69,3 kilometer per uur" Ik was met stomheid geslagen, wat een (molenaars)wijsheid!
Alleen... de cijfers komen overeen (want 23x64x4711= 6934592) maar de uitkomst is wel in meter per minuut en zeker geen kilometer per uur! Op de vraag hoe dat zat, moest mijn molenaar het antwoord schuldig blijven.
Het bleef mij wel constant bezig houden. Hoe kan zo'n molenaarslogica een acceptabele oplossing geven bij het berekenen van de omtreksnelheid, terwijl er reken technisch niets van klopt?

Berekening

Thuis gekomen ben ik maar eens gaan rekenen met de wiskundeformule, die geldt voor het berekenen van de omtreksnelheid:
$V = \pi.d.n$

Hierin is:

V de omtreksnelheid (in ons geval van het gevlucht) in meters per minuut

π (spreek uit pi) = (dit heeft te maken met de omtrek van een cirkel)

d de diameter van het gevlucht in meters

n het toerental (in ons geval van het gevlucht) in omwentelingen per minuut (of tel het aantal enden per minuut en deel dit door 4)

Nu met de getallen uit het voorbeeld:
$V = \pi.23.\frac{64}{4}$ = 1155,52 m/min of $\frac{1155,2}{1000}$ = 1,15552 km/min of 1,15552x60 = **69,3** km/uur!
Dus het antwoord van de molenaar was wel goed. Maar hoe zit het dan met het getal 4711 waarmee een bepaald merk reukwater wordt aangeduid?

Verklaring van het getal 4711 (spreek uit als twee getallen 47 11 alsof er een komma tussen staat) **in onze formule** $V = \pi.d.n$

Of omgerekend in kilometers per uur: $V = \pi.\ \frac{d}{1000}\ n.60$

Of... in aantal enden per min. $V = \frac{d}{1000}$ .aantal enden . $\pi.\ \frac{60}{4}$

En reken maar uit: $\pi.\ \frac{60}{4}$ = 3,14 *maal* 15 = **47,11** !!!

Weliswaar staat er nu een komma tussen de 47 en de 11 en spelen er afrondingen mee, maar wie maalt daar om. De wet van de Eau de Cologne is dus praktisch en goed te gebruiken.
Voor mij een hele openbaring!
Het is trouwens zeker de moeite waard om op de geschiedenis van Eau de Cologne / 4711 te googelen. Dan lees je ook, dat de receptuur nog steeds geheim is en waarom het reukwater 4711 genoemd wordt.
Blijft bij mij nog wel de vraag over: wie heeft Eau de Cologne / 4711 nu eigenlijk in verband gebracht met de omtreksnelheid van het gevlucht van de molen?

Nationale Molendag komt eraan!

DOOR: ED VAN GERVEN

Op 12 en 13 mei 2018 wordt de Nationale Molendag gehouden. Het thema is dit jaar het molenaarsambacht. Hiermee sluiten we - vanzelfsprekend - aan bij het geweldige nieuws, dat het ambacht is geplaatst op de UNESCO-lijst van cultureel immaterieel erfgoed.

Aandacht voor het ambacht

Bij het bedenken van activiteiten op en rond de molen tijdens Nationale Molendag is het extra leuk om hierbij het molenaarsambacht centraal te stellen. Daarmee vestigt u niet alleen de aandacht op het prachtige ambacht, maar ook is het een prima gelegenheid om nieuwe molenaars en andere vrijwilligers te werven.

Promotiepakket

Naast posters en folders zit dit keer in het Nationale Molendag promotiepakket het fraaie Molen Ontdekboekje dat u gratis aan de kinderen kunt meegeven. Wilt u liever een poster op maat maken? Dan is daarvoor op onze website de affichemaker te vinden: **molens.nl/affiche/**.

Aanmelden

Vanaf 5 maart kunt u via **mijnmolen.nl** op uw persoonlijke molenpagina uw molen aanmelden. Als u meedoet aan de Nationale Molendag is het belangrijk, dat u uw molen(s) aanmeldt voor de dag (of dagen) en opgeeft welke activiteiten er op uw molen(s) worden georganiseerd.

Vorig jaar heeft u een brief en e-mail ontvangen waarin is uitgelegd hoe u de molen kunt aanmelden. In deze brief en e-mail vond u ook een link naar de inlogpagina van uw molen. Mocht u die niet hebben ontvangen, neem dan contact met ons op via dhm@molens.nl

Méér doen

U kunt overigens via **mijnmolen.nl** niet alleen de aanmelding voor Nationale Molendag en de Open Monumentendag regelen. U kunt ook er de contactinformatie voor uw bezoekers, de openingstijden en molenaarsgegevens aanpassen. Daarnaast is het mogelijk de molenfoto te vervangen.

Kortom, u kunt zelf veel doen om voor bezoekers uw molen letterlijk en figuurlijk goed in beeld te brengen.

Het vervangen van de windpeluw

DOOR: PEKAH KLEINGELD, vrijwillige molenaar op de korenmolen Aeolus in Vlaardingen
FOTO'S: SIEM VAN DER MAREL

In de zomer van 2017 kreeg de Vlaardingse korenmolen Aeolus een uitgebreide schilderbeurt. Al het houtwerk aan de buitenkant zou opnieuw geschilderd worden. Dat betekende dat de schoren, voeghouten, baard en wat dies meer zij, kaal gemaakt zou worden en vervolgens opnieuw in de lak worden gezet. Daarna zouden nog de stellingdelen van grenenhout vervangen worden.

Houtrot

Tijdens het kaal maken van de verschillende balken bleek er op verschillende plaatsen houtrot te zitten. Houtrot op de kopse einden van de voeghouten is niet ongewoon. Ook houtrot op het kettingeind van de wipstok komt vaker voor. Maar tijdens het werk aan de kap kwam er ook nog iets anders aan het licht: er zat slijtage op het steenbord. De slijtage zag eruit alsof de bovenas zich in het steenbord aan het slijpen was. Dit "inslijpen" zou kunnen wijzen op een bovenas die aan het verzakken is...

Draai-arrest

Als je dan het spoor volgt, kom je van het steenbord op het halslager en het steenbed. Als het daar niet aan ligt, dan kom je uit bij de windpeluw. De windpeluw bleek rot te zijn waardoor het steenbed een beetje gezakt was en de bovenas dus kan gaan aanlopen tegen het steenbord. Mocht je dit euvel niet verhelpen, dan kun je in de situatie komen dat de bovenas zich zover inslijpt dat het hele gevlucht voorover wil kantelen. Dat is natuurlijk een ongewenste situatie. De Aeolus had acuut "draai-arrest" en zou de rest van de zomer stil blijven staan. Gelukkig was de eigenaar van de molen, Stichting Exploitatie Molen Aeolus, in staat om de gelden voor het vervangen van de windpeluw op korte termijn bij elkaar te brengen. De Aeolus zou een nieuwe windpeluw kunnen krijgen.

Vervangen

Het vervangen van een windpeluw is geen eenvoudig klusje, zeker niet bij een hoge molen als de Aeolus. De nieuwe windpeluw was niet meteen klaar, dus er moest ook nog een oplossing gemaakt worden voor het onder-

steunen van de bovenas. Ter voorbereiding op de werkzaamheden is de kap op het zuidwesten gedraaid. Ook zijn alle windborden uitgehaald om maar zo min mogelijk windvang te hebben. Verder had de molenmaker in de kap een ondersteuning van balken en banden gemaakt waarop de bovenas werd gedragen. Zolang de windpeluw niet is teruggeplaatst, kan de kap niet gedraaid worden.

Op 29 september kwam er in alle vroegte een hijskraan die de windpeluw op 27 meter hoogte als een Jenga-blokje uit de kap trok. Toen de windpeluw beneden lag, was pas duidelijk hoe groot de schade was: je kon een duimstok 30 centimeter diep in de rotte plek steken. Ook het gewicht sprak boekdelen: de oude windpeluw woog nog slechts 500 kilo waar de nieuwe windpeluw 900 kilo hout bevat.

Op 16 oktober werd de nieuwe windpeluw op dezelfde manier weer terug op zijn plaats gehesen en ingeschoven. Molenmaker Herrewijnen heeft daarna de bovenas, het bovenwiel en de vang opnieuw afgesteld. Vanaf half november draait de Aeolus weer haar dagelijkse rondjes boven de binnenstad van Vlaardingen. Ze loopt weer als een zonnetje, alhoewel de molenaars bij het kruien wel denken te merken dat het gewicht van de kap veranderd is.

Van het terugplaatsen van de windpeluw en de baard van de Aeolus is een filmpje gemaakt en dat is te zien op YouTube (zoektermen: Renovatie Molen Aeolus).

Een jeugdopleiding tot molenaar?

DOOR: KAREL OUENDAG

De helft van de molenaars is ouder dan 65. Aspirant-molenaars zijn gemiddeld 55 jaar. In alle media-aandacht in december viel er ook een opmerking over deze, oudere aspirant molenaars. Zij zouden door hun leeftijd niet (meer) genoeg ervaring kunnen opdoen. Men zag liever jeugd als aspirant molenaars.

Maar er is helemaal geen jeugdopleiding tot molenaar.

Molenaar kun je worden van je achttiende. Het lijkt verstandig daaraan niet te tornen. Je draagt immers als molenaar een hele verantwoordelijkheid voor jezelf, de molen, de omgeving en de mensen die de molen bezoeken.

Leerling-molenaar kun je worden vanaf je zestiende.

Ben je gefascineerd van molens, maar jonger dan zestien, dan zijn er veel obstakels te overwinnen.
In de eerste plaats is er het (model)molenaarscontract. Daarin is geregeld dat alleen molenaars en leerling-molenaars de molen mogen bedienen. Nu kun je natuurlijk muggeziften wat bedienen is, maar de bedoeling is wel duidelijk.
In de tweede plaats is in bijlage 6 van het huishoudelijk reglement van Het Gilde bepaald, dat de Arbo-regels voor werk door jongeren van kracht zijn. Dat lijkt vreemd, want het gaat hier niet om werk, maar om een opleiding. In een opleidingssituatie mag je leren omgaan met zaken, waar je (nog) niet mee mag werken. Dit lijkt een relict uit de tijd, dat we dachten dat de Arbo-regels ook onverkort op vrijwillige molenaars van toepassing waren.
Ten derde wordt gesteld dat je, als je nog geen zestien bent, een contract moet regelen tussen je ouders, de moleneigenaar en de molenaar. Hoe zo'n contract er uit moet zien en wat er in moet staan is niet bekend

Elders is dit beter geregeld. Neem bijvoorbeeld duiken, een hobby die nog iets gevaarlijker is, en aan meer regelgeving is onderworpen, dan wiekendraaien.
Hun jeugdopleiding begint met acht jaar. Dat is dan in een zwembad en dat kan met een molen niet, maar met 12 jaar mag je buiten lesduiken, natuurlijk onder deskundig en afdoende toezicht.

Waarom mag je op je 74e wel leerling molenaar worden en op je 14e niet ? Vanaf je 14e wordt je geacht enige verantwoordelijkheid voor je eigen handelen te kunnen dragen.
Je kunt dezelfde verzekeringen afsluiten als alle Gildeleden. Een praktijkopleiding volgen op die leeftijd is ook geen probleem en wettelijke problemen zijn ook niet gebleken.

Vandaar het volgende voorstel :

Pas artikel 1 van het Huishoudelijk Reglement aan en verlaag de aanvangsleeftijd van de opleiding naar 14 jaar. Dat schept een duidelijk kader voor de jeugdige leerling en voor de molenaar die deze jonge enthousiastelingen wil op leiden. Wie dat niet wil, die doet daar vanzelfsprekend niet aan mee. Elke molenaar mag elke leerling weigeren. Dat is nu ook zo. Opleidingsmateriaal is er ook, in de vorm van de Lesbrief.

Bekijk op wat langere termijn de mogelijkheid, om ook voor jeugdleden onder de veertien een jeugdopleiding aan te bieden. Organiseer dit in samenspraak met de doelgroep en degenen die hen nu opleiden.

Pas ook het reglement jeugdleden aan.
Er is nu geen minimumleeftijd en geen maximumleeftijd. Er staan bepalingen in voor 16-18 jarigen. De verwijzingen naar Arbo-regelgeving behoeven overdenking. Het geheel moet een positieve insteek krijgen en niet louter verboden bevatten.

Doe mee aan de BankGiro Loterij Molenprijs!

Molen De Traanroeier won in 2017 de BankGiro Loterij Molenprijs (Foto Wim Giebels)

Ook in 2018 organiseert De Hollandsche Molen weer de BankGiro Loterij Molenprijs. Het wordt de achtste keer van dit landelijke evenement en de belangstelling van de media neemt ieder jaar toe. Heeft u een grote klus aan uw molen en denkt u dat u het publiek hiervoor warm kunt krijgen? Dan is de Molenprijs een ideale manier om dit karwei ook echt te gaan uitvoeren! Doe daarom mee aan de Molenprijs en maak kans op de hoofdprijs van € 50.000. Meedoen levert altijd iets op! Ook als uw molen niet wint, ontvangt u in ieder geval voor elke uitgebrachte stem op uw project één euro.
Daarbij komt, dat u met de Molenprijs uw molen meer bekendheid geeft. U gaat immers in korte tijd voor een duidelijk doel en daarmee zorgt u voor veel publiciteit voor uw molen. Bovendien krijgt u meer ervaring met het bereiken van uw publiek en met werving. Bovendien: meedoen versterkt uw team. Het verleden heeft geleerd, dat voor een aantal projecten alleen al meedoen heeft bijgedragen om later toch het doel te halen. Doe dus mee!

Wilt u meer informatie, neem contact op met Leo Endedijk via l.endedijk@molens.nl of Sandra Norder via s.norder@molens.nl.
U kunt ook bellen: 020-6238703.

Ed van Gerven

Meer vrijwilligers in kortere tijd! - een online - cursus

Vrijwilligers zijn van groot belang voor het voortbestaan van alle molens in Nederland, dus ook voor uw molen(s). Dat weet u ongetwijfeld al uit eigen ervaring. Het betekent dat niet alleen nu maar ook voor de toekomst enthousiaste vrijwilligers nodig zijn. Dan gaat het om vrijwillige molenaars, maar ook over bijvoorbeeld klusjesmensen, molengidsen, winkelmedewerkers en bestuurders.

Doeltreffend

Vereniging De Hollandsche Molen ziet het als haar - belangrijke - taak om het veld hierbij concreet te helpen. Zij heeft daarom een speciale online-cursus ontwikkeld, met een titel die niets aan duidelijkheid te wensen over laat: Meer vrijwilligers in kortere tijd. Deze cursus biedt u een doeltreffende en duidelijke werkwijze aan voor het werven én behouden van vrijwilligers. Na de cursus heeft u gegarandeerd voldoende handvatten en tips om aan de slag te gaan en mogelijk heeft u zelfs al enkele vrijwilligers geworven.

Aanmelden

De cursus bestaat uit vier avonden met tussentijds opdrachten per e-learning. De aanbiedingsprijs is € 75,- (geldig tot 1-2-2018). U kunt zich voor de cursus opgeven bij De Hollandsche Molen, dhm@molens.nl

Ed van Gerven

Molinologie 48

TIMS NL/VL, vereniging voor molenkunde in het Nederlandse taalgebied, heeft een nieuw nummer van haar verenigingsblad Molinologie uitgebracht.
Vanaf dit nummer wordt Molinologie volledig in kleur uitgebracht. In nummer 48 staan drie grote artikelen met een overvloed aan prachtige kleuren afbeeldingen.
Herman Kaptein beschrijft in Van windzagerij naar stoomzagerij hoe in de houtzagerij met horten en stoten stoom het overnam van de wind.
Zaans gemeentelijk archeoloog Piet Kleij beschrijft in De vijverlanden in het Guisveld wat er in de bodem aan resten van papiermolens aangetroffen is. Duidelijk wordt wat er kwam kijken om papier te maken en welk beslag zo'n molen op de directe omgeving had.
De Torschenmolen ontsluierd is het derde artikel. Daarin maakt Johan Bakker samen met Bas Koster een zo nauwkeurig mogelijke beschrijving hoe deze molen er uit moet hebben gezien.
In een 'puzzelstukje' wordt de lezers gevraagd welke onbekende molen afgebeeld is.
Molinologie 48 telt 48 bladzijden plus omslag, kleur op A4-formaat.

Belangstellenden kunnen een exemplaar bestellen door overmaking van € 6,00 naar rekeningnummer NL96 INGB 0006 104927 van TIMS-Nederland en Vlaanderen onder vermelding van naam, adres en MOL48.

Barend Zinkweg

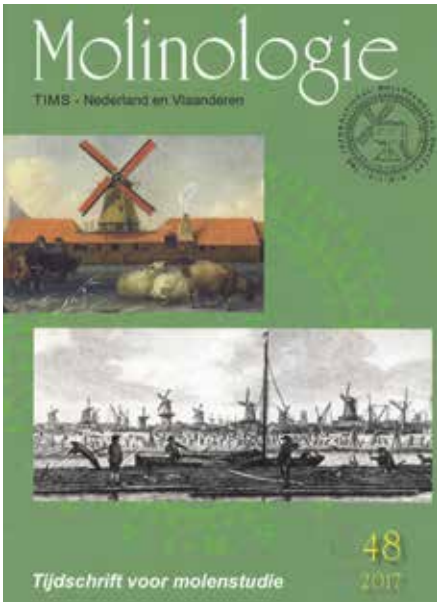

Een bijzonder boek over molen De Adriaan

In de 240 jaar van zijn bestaan heeft de Haarlemse molen De Adriaan veel meegemaakt. Succesvolle en minder succesvolle ondernemers hebben ermee gewerkt. In 1932 brandde de molen compleet af om decennia later weer te worden herbouwd. Voor het eerst is er nu een boek over deze kleurrijke geschiedenis.

Wie molen De Adriaan bezoekt, ziet vooral een nette, toeristische molen op een prachtige plek waar ook graan kan worden gemalen. Je zou niet denken dat hij ooit is gebouwd als een typische industriemolen. Toen zijn naamgever, de Amsterdamse handelaar Adriaan de Booys, de molen liet bouwen, zagen zowel de molen als zijn omgeving er dan ook compleet anders uit. De Booys liet er tras op malen, een toentertijd belangrijke en kostbare stof voor de bouw. Later werd De Adriaan overgenomen door de meest succesvolle tabakshandelaar van de stad om er luxe snuiftabak fijn te laten malen. Weer later, toen Haarlem begon te industrialiseren en weer groeide, werd het een stoom- en windkorenmolen. Molen De Adriaan heeft dus, net als sommige andere Nederlandse industriemolens, nogal verschillende levens gekend. Op De Adriaan blijken vaak ondernemers met lef en visie te hebben gewerkt. Die speelden slim in op de omstandigheden van hun tijd, net als ondernemers van nu dat ook moeten doen. Het boek De Adriaan – Biografie van een stadsmolen brengt al deze kleurrijke verhalen in goed leesbare teksten en met vele historische illustraties levendig in beeld.

Voor de afwisseling vindt de lezer hier een andersoortig molenboek dan we vaak gewend zijn. De molentechniek komt er weinig aan bod. Des te meer krijgt de lezer in woord en beeld inzicht in het verhaal van ondernemers op een industriemolen. Het verhaalt ook een boeiend, maar minder bekend stuk Nederlandse geschiedenis van na de Gouden Eeuw.

Het mooi vormgegeven boek bevat 144 pagina's en meer dan 160 afbeeldingen, de meesten daarvan in kleur. Het boek is voor € 19,95 te koop via de reguliere boekhandel.

Chris Brunner, historicus

Korenmolen het Nupke 175 jaar

Dit jaar is het 175 jaar geleden dat de Geldropse korenmolen het Nupke gebouwd werd. Dit feit willen de vrijwillige molenaars en vrijwilligers van deze nog steeds malende molen niet ongemerkt voorbij laten gaan. Daarom organiseren zij tijdens de Nationale Molendag op zondag 13 mei een braderie van oude ambachten op het plein voor de molen.

Als extra attractie zal voor deze gelegenheid het volledig werkende Lego-model van het Nupke van de familie Vuurzoon te zien zijn (http://www.moc-pages.com/moc.php/124400).
Natuurlijk zullen ook de befaamde pannenkoeken van het eigen, ambachtelijk gemalen molenmeel niet ontbreken.

Frans Tullemans

©2018 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevens-verwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

WORD MOLENAAR

Het omslag van de Gildebrief heeft zoals je kan zien een verandering ondergaan.

Er is een grote foto uit onze tijd met een inzet van een historische foto, welke als inspiratie heeft gediend voor de grote foto.

In dit geval staat op de inzet de bekende foto van Jacob Olie, genomen op 1 november 1896 van de molenaars staande bij het kruirad van molen De Gooyer te Amsterdam.

De hedendaagse foto is genomen door Ela Geitenbeek en daarop staan molenaars bij het kruirad van molen "Het Hert" in het Gelderse Putten.

Deze molen stond er nog niet toen Jacob Olie de oude foto maakte want Het Hert werd pas in 1899 gebouwd! Dat was na het afbranden van z'n voorganger op een hete zomerdag. Die voorganger (ook "Het Hert") was daarmee zo'n 10 jaar oud geworden; die verving op zijn beurt in 1890 een door blikseminslag afgebrande voorganger (met dezelfde naam) uit ca. 1700 die toen een 16e eeuwse standerdmolen heeft vervangen.

Op de foto staan de molenaars van het Hert, te weten: Henk Geitenbeek, Merik Middelveld, Reinard van den Top, Arjan Donk, Hans Lupgens en Ed van der Graaf.

De redactie van de Gildebrief

Geef een eigen draai aan de molen!

Word molenaar!